

Καταπολέμηση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

απόψεις και συστάσεις των αρμοδίων φορέων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΑΝ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

RutgersWPF

Sexual and reproductive health and rights

MTVC

YOUACT

Rutgers WPF, the Netherlands

Department of Social Work of the Technological Educational Institute (TEI) of Crete, Greece

MTVC - Training, Research and Development Centre, Lithuania

Department of Psychology, University of Potsdam, Germany

Department of Psychology, University of Potsdam, Germany

YouAct, Europe

Τα ακόλουθα μέλη της ομάδας του προγράμματος Y-SAV ανέλαβαν την ευθύνη αυτού του εγγράφου: Franny Parren - Rutgers WPF, Ολλανδία, Liuba Murauskiene - MTVC, Λιθουανία και Μαρία Παπαδακάκη - TEI Κρήτης, Ελλάδα. Υποστηρίχτηκαν από τους συναδέλφους των οργανισμών τους και από τους άλλους συνεργάτες του προγράμματος. Συγκεκριμένα, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους Ine Vanwesenbeeck (Rutgers WPF), Ruth Ennis (YouAct) και Ιωάννη Χλιαουτάκη (TEI Κρήτης) για τα σχόλια τους πάνω στα προσχέδια, και τους Christian Diesen (Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης, Σουηδία), Barbara Krähe και Paulina Tomaszewska-Jedrysiak (Πανεπιστήμιο του Potsdam, Γερμανία) για την συγγραφή εθνικών εκθέσεων και συστάσεων που ενημέρωσαν εν μέρει το εν λόγω έγγραφο.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε βάσει των διαβουλεύσεων και της συνεισφοράς των εμπλεκόμενων φορέων και των εκπροσώπων οργανώσεων σε εννέα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είμαστε εξαιρετικά ευγνώμονες για τις απόψεις και συστάσεις τους. Θαυμάζουμε την αφοσίωσή τους να εργαστούν προς την κατεύθυνση της εξάλειψης της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης πάνω στο δικό τους τομέα εμπειρογνωμοσύνης και γνωστικό πλαίσιο. Η ποικιλία των εμπειριών και η συμβολή τους εμπλούτισε σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο του παρόντος εγγράφου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ	10
Μεθοδολογία	10
2. ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΧΡΗΣΕΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ;	12
Νεανική Σεξουαλική Επιθετικότητα και Θυματοποίηση: ένα πρόβλημα σε ολόκληρη την Ευρώπη	13
3. ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΘΕΣΠΙΣΜΕΝΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	15
Πολιτικές και νομοθεσία για τη Νεανική Σεξουαλική Επιθετικότητα και Θυματοποίηση σε επίπεδο Ε.Ε.: τι έχει γίνει μέχρι σήμερα;	15
Πολιτικές και νομοθεσία σε επίπεδο Ε.Ε.: σημαντικές ελλείψεις	17
Η έλλειψη τυποποιημένης συλλογής δεδομένων για τη Νεανική Σεξουαλική Επιθετικότητα και Θυματοποίηση σε επίπεδο Ε.Ε.	18
Οι Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης: τι έχει γίνει μέχρι σήμερα;	18
Οι Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης: ελλείψεις	20
Συστάσεις	21
4. ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	23
Το Θεσμικό Πλαίσιο της Νεανικής Σεξουαλικής Επιθετικότητας και Θυματοποίησης (πολιτικές και νομοθεσία)	23
Ενδοσχολική και Εξωσχολική Πρόληψη	27
Φροντίδα και Υποστήριξη των Νεαρών Θυμάτων	30
Ευαισθητοποίηση και Εκστρατεία σχετικά με τη Νεανική Σεξουαλική Επιθετικότητα και Θυματοποίηση (Υ-SAV)	32
Η Θεραπεία των Νεαρών Δραστών και των Νέων που Εκδηλώνουν Συμπεριφορά Διακινδύνευσης	33
Έρευνα και Εποπτεία της Νεανικής Σεξουαλικής Επιθετικότητας και Θυματοποίησης	34
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	36
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Λίστα Συμβουλευτικών Οργανισμών και Εμπειρογνομόνων	37

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση (Y-SAV) αποτελεί πρόβλημα σε όλη την Ευρώπη. Στις περισσότερες χώρες όπου τα δεδομένα σχετικά με την σεξουαλική επιθετικότητα είναι κατηγοριοποιημένα ανά ηλικία, τα επικρατέστερα στοιχεία σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στην ηλικιακή ομάδα των 12 έως 25 ετών είναι υψηλότερα σε σύγκριση με το μέσο όρο των στοιχείων του συνολικού πληθυσμού. Η κατανόηση και αποτροπή της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης είναι σημαντική τόσο για την αντιμετώπιση της υπάρχουσας υψηλής εμφάνισης του φαινομένου, όσο και ως επένδυση στον τομέα της σεξουαλικής υγείας και της ισότητας των σχέσεων για τις μελλοντικές γενιές. Η σεξουαλική επιθετικότητα εντοπίζεται σε πολλές αμφιλεγόμενες περιοχές. Υπάρχουν αρκετές σεξουαλικές πιέσεις και ανεπιθύμητες σεξουαλικές πράξεις που δεν καλύπτονται οπωσδήποτε από το νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με τη σεξουαλική βία και παρόλα αυτά απαιτείται κοινωνική δράση. Ιδιαίτερα στο σημερινό πλαίσιο της υπερβολικής έκθεσης τέτοιου είδους εικόνων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και της εικονικής κοινωνικο-σεξουαλικής αλληλεπίδρασης, οι νέοι χρειάζονται επαρκή υποστήριξη για να αναπτύξουν θετική στάση απέναντι στη σεξουαλικότητα και τους ρόλους των δύο φύλων, καθώς και για να ενισχύσουν την ικανότητα των σεξουαλικών τους συναναστροφών.

Η έκθεση αυτή αποτελεί μέρος του ευρωπαϊκού προγράμματος Y-SAV (το οποίο πραγματοποιήθηκε την περίοδο Ιούλιος 2010 - Δεκέμβριος 2013)¹. Οι διαβουλεύσεις διεξήχθησαν σε εννέα κράτη-μέλη της Ε.Ε. (Ιρλανδία, Ισπανία, Λιθουανία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Σλοβακία, Γερμανία, Σουηδία και Ολλανδία) και συνολικά συμμετείχαν 73 οργανώσεις και 20 ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες. Οι συμμετέχοντες προσδιόρισαν τις κύριες ελλείψεις και ευκαιρίες για την αντιμετώπιση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας

και θυματοποίησης σε διάφορους τομείς και έκαναν συστάσεις όσον αφορά στη βελτίωση της ανταπόκρισης προς τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε επίπεδο μεμονωμένων κρατών-μελών.

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ:

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σε διάφορες νομικές πράξεις και σχέδια δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και των Εθνικών Αρχών επαναλαμβάνεται η υποχρέωση να αντιμετωπιστεί η σεξουαλική βία και να γίνει επένδυση στην πρόληψη. Τα έγγραφα αυτά επικεντρώνονται είτε στη Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιών (CSA) ή στη βία κατά των γυναικών (VAW) και/ή στην ενδοοικογενειακή βία (DV). Υπάρχουν ελάχιστα πολιτικά έγγραφα που αφορούν ειδικά στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Στο νομοθετικό πλαίσιο και στις πολιτικές σχετικά με την CSA, οι έφηβοι έως 18 ετών αντιμετωπίζονται κυρίως ως παθητικά θύματα σεξουαλικής βίας από ενήλικες, ενώ οι πολιτικές και η νομοθεσία σχετικά με τις VAW/ DV συχνά εστιάζουν σε γυναίκες που είναι παντρεμένες ή σε μακροχρόνιες σχέσεις.

Οι ανάγκες γενικά και η συγκεκριμένη κατάσταση των νέων, ιδιαίτερα δε της σεξουαλικά ενεργής νεολαίας ηλικίας 12-25 ετών, έχουν παραμεληθεί. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη η αναγνώριση των εφήβων (ιδιαίτέρως των «μεγαλύτερων εφήβων», ηλικίας συναίνεσης² έως και 18 ετών, καθώς και των «νεοτέρων ενηλίκων», ηλικίας 18 έως 25 ετών), ως συγκεκριμένη ομάδα-στόχος εντός του πλαισίου των υφιστάμενων πολιτικών. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να προσαρμοστούν οι στρατηγικές και η νομοθεσία στις ανάγκες τους ως δυνητικά ενεργών σεξουαλικά ομάδων.

¹ Βλέπε ιστοσελίδα: <http://ysap.rutgerswpf.org>

² Η ηλικία της συναίνεσης διαφέρει ανά χώρα: σήμερα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ηλικία της συναίνεσης κυμαίνεται μεταξύ 13 και 18 ετών.

Ειδικές συστάσεις προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, και κυρίως προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- να συνεχίσουν να παράγουν τα μέσα εκείνα, τα οποία παρέχουν τις επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές και τα εργαλεία παρέμβασης, τα οποία κρατούν τα κράτη υπόλογα απέναντι στη διπλή ευθύνη τους όσον αφορά στην πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής βίας, και να στοχεύσουν ειδικά πάνω στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση.
- μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών για τη βία με βάση το φύλο, να αναγνωριστεί η νεολαία ως μια διακριτή ηλικία ανάπτυξης, διαφορετική από την παιδική ηλικία και την ενήλικη ζωή, και να αναγνωριστούν οι ανάγκες των νέων ηλικίας από 12-25 ετών, και κυρίως εκείνες των ομάδων μεταξύ της ηλικίας συγκατάθεσης και της νόμιμης ενηλικίωσης.
- να αναγνωριστούν επισήμως οι νέοι ως πολύτιμοι συνεργάτες στην αντιμετώπιση και κατανόηση των δυναμικών της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης, και να διασφαλιστεί η εμπλοκή τους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.
- να υποστηριχθεί οικονομικά η αμοιβαία μάθηση για την εξάλειψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στα κράτη-μέλη.
- να ενσωματωθεί πλήρως η σεξουαλική υγεία και να προωθηθούν οι σεξουαλικές σχέσεις που βασίζονται στον αλληλοσεβασμό εντός των πολιτικών υγείας και των προγραμμάτων της Ε.Ε.
- να γίνουν εργασίες, εντός της Ευρωπαϊκής επικράτειας, για την εναρμόνιση μιας ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης η οποία θα βασίζεται στα δικαιώματα
- να βασιστούν οι πολιτικές σε αποδεικτικά στοιχεία και να διευκολυνθεί η τυποποίηση της συλλογής δεδομένων σχετικά με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση η Ε.Ε. θα πρέπει να υπογράψει και να επικυρώσει τη Συνθήκη Lanzarote και τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης, και να λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των εφήβων (ηλικίας συναίνεσης έως 18 ετών) και των «νεότερων ενηλίκων» (ηλικίας 18-25 ετών) κατά την εφαρμογή αυτών των συμβάσεων .

Ειδικές συστάσεις προς τις Εθνικές Αρχές:

- να θεωρηθούν οι νέοι (12-25 ετών) ως μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα και ομάδα -στόχος στη χάραξη πολιτικής σχετικά με τη σεξουαλική βία
- να ακολουθηθεί μία πιο θετική προσέγγιση στη χάραξη πολιτικής για τη νεανική σεξουαλικότητα και να αναγνωριστούν οι νέοι ως σεξουαλικοί φορείς
- να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μια ουσιαστική συμμετοχή των νέων σε όλα τα στάδια λήψης αποφάσεων
- να προσαρμοστούν οι νομικές διατυπώσεις προκειμένου να αντιμετωπιστεί η σεξουαλική βία μεταξύ συνομήλικων
- να βασιστεί ο νομικός ορισμός του βιασμού στη μη συναίνεση
- να θεσπιστούν πρωτόκολλα υποβολής αναφορών σχετικά με την προστασία των παιδιών και της σεξουαλικής βίας αντί της νομοθεσίας υποχρεωτικής αναφοράς

ΠΡΟΛΗΨΗ

Η ολοκληρωμένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μέσα και έξω από το σχολείο είναι σημαντική ως πρωταρχική πρόληψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης. Δεν επαρκεί να αντιμετωπιστούν μόνο οι κίνδυνοι και οι σωματικές πτυχές της σεξουαλικότητας. Επίσης, τόσο τα στερεότυπα των φύλων και οι μύθοι που εξομαλύνουν τη σεξουαλική βία όσο και οι ηθικά σεβαστές σεξουαλικές σχέσεις θα έπρεπε να αποτελέσουν μέρος του προγράμματος σπουδών. Μια θετική προσέγγιση ως προς τη σεξουαλικότητα και την αναγνώριση των νέων ως ατόμων με σεξουαλικά αισθήματα μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ανοικτή επικοινωνία μεταξύ των νέων.

Συστάσεις:

- η χρήση μίας θετικής προσέγγισης ως προς τη σεξουαλικότητα και η εστίαση πάνω στην ενδυνάμωση συμπεριφορών και δεξιοτήτων
- να γίνει εστίαση περισσότερο στα αγόρια και στην αρρενωπότητα εντός της πρόληψης
- να διασφαλιστεί η συμμετοχή των νέων στο σχεδιασμό ή/και στην διδασκαλία της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης
- ο καθορισμός και η παρακολούθηση ελάχιστων προτύπων για διεξοδική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση
- να γίνει επαρκής και ικανοποιητική εκπαίδευση στους επαγγελματίες, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να δώσουν υποστήριξη και συμβουλές στους νέους αμερόληπτα και με ευαισθησία
- να επενδυθεί επιπλέον χρόνος για την πρόληψη της εξωσχολικής νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι νέοι που έχουν περιθωριοποιηθεί από την παραδοσιακή εκπαίδευση

ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΝΕΑΡΑ ΘΥΜΑΤΑ

Συχνά η παιδική σεξουαλική κακοποίηση και η σεξουαλική βία κατά των γυναικών αντιμετωπίζονται ως δύο ξεχωριστά θέματα. Τα άτομα κάτω των 18 ετών αναφέρονται στις υπηρεσίες υποστήριξης παιδιών, ενώ τα άτομα ηλικίας άνω των 18 πρέπει να αναζητήσουν υποστήριξη σε υπηρεσίες που συνήθως επικεντρώνονται στην ενδοοικογενειακή βία.

Συστάσεις:

- να δημιουργηθούν υπηρεσίες φιλικές προς τους νέους, στις οποίες θα έχουν πρόσβαση ποικίλες νεανικές ομάδες και θα λαμβάνουν υπόψη τις πραγματικότητες και ανάγκες τους
- να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την ουσιαστική συμμετοχή των νέων στο σχεδιασμό, την αξιολόγηση και εφαρμογή των υπηρεσιών πάνω στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση
- να εκπαιδευτούν οι επαγγελματίες έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τα δικαιώματα των νεαρών ατόμων και να τους προσφέρουν υποστήριξη με ευαισθησία και χωρίς επίκριση
- να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της χρηματοδότησης και η συνέχιση των υπηρεσιών που σχετίζονται με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Οι εκστρατείες ασχολούνται κατά κύριο λόγο με τη σωματική βία ενάντια στις γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας και με τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών ενώ δεν απευθύνονται επαρκώς στους νέους ή δεν καταπιάνονται με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση.

Συστάσεις:

- να γίνει επένδυση σε εκστρατείες που καλύπτουν το πλήρες φάσμα του φαινομένου Y-SAV, συμπεριλαμβανομένων των αμφιλεγόμενων περιοχών του πιο διακριτικού σεξουαλικού εξαναγκασμού και πίεσης, να προσεγγίσουν τους παρισταμένους και να στοχεύσουν ξεκάθαρα σε αγόρια και άνδρες
- να διερευνηθεί η δυνατότητα των κοινωνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης να προσεγγίσουν τους νέους

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΕΑΡΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗΣ

Υπάρχει μια αυξανόμενη παραδοχή ότι είναι αναγκαία μια προσαρμοσμένη μεταχείριση της νεολαίας, ιδιαίτερα των εφήβων (12-18 ετών), η οποία θα τους αναγνωρίζει όχι μόνο ως παθητικά θύματα σεξουαλικής βίας, αλλά θα αντιμετωπίζει τον σεξουαλικό εξαναγκασμό και τη βία στις συνομήλικές τους σχέσεις.

Συστάσεις:

- η επένδυση σε υποχρεωτικά εκπαιδευτικά προγράμματα για νεαρούς δράστες και νέους που εμφανίζουν συμπεριφορά διακινδύνευσης
- να διασφαλιστεί η θεσμική, οργανωτική και οικονομική βιωσιμότητα αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων μέσω, για παράδειγμα, της ενσωμάτωσής τους στο νομικό και θεσμικό σύστημα της χώρας

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αποτελεί πρωτεύουσα σημασία η δομημένη συλλογή δεδομένων για τη σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση προκειμένου να επικαιροποιηθούν οι πολιτικές και να δημιουργηθεί ευαισθητοποίηση στο πρόβλημα.

Συστάσεις:

- να διασφαλιστούν η εναρμόνιση της συλλογής δεδομένων και η δημιουργία ενός ενιαίου συνόλου προτύπων και δεικτών ποιότητας για την εποπτεία της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης
- να συλλεχθούν αναλυτικά στοιχεία για την ηλικία και το φύλο πάνω στη σεξουαλική βία
- να ενσωματωθούν συγκεκριμένες ερωτήσεις σχετικά με τη σεξουαλική βία στις ετήσιες έρευνες για την υγεία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Η έκθεση αυτή αποτελεί ένα από τα παράγωγα ενός ευρωπαϊκού προγράμματος σχετικά με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση (το πρόγραμμα Y-SAV), το οποίο πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο Ιούλιος 2010 - Δεκέμβριος 2013. Ο σκοπός του προγράμματος ήταν η προώθηση της σεξουαλικής υγείας των νέων σε όλη την Ευρώπη, μέσω της ενίσχυσης του γνωστικού υπόβαθρου σχετικά με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση, και μέσω του διεπιστημονικού και διακρατικού διαλόγου, συνεργασίας και κινητοποίησης για δράση. Οι εκθέσεις των χωρών που αναπτύχθηκαν, περιγράφουν την πραγματική κατάσταση ή τις τρέχουσες μελέτες που επικεντρώνονται στην επικράτηση, συχνότητα και τους παράγοντες διακινδύνευσης της σεξουαλικής επιθετικότητας, καθώς και την αντιμετώπιση του φαινομένου από το νόμο και τη δημόσια υγεία, καλύπτοντας ταυτόχρονα και τα 27 κράτη - μέλη της Ε.Ε. Επιπλέον, αναπτύχθηκε ένα συγκεκριμένο σύνολο δεικτών, προκειμένου να αποτελέσει τον οδηγό για μελλοντικές έρευνες, όπως και για τη συστηματική και συγκρίσιμη συλλογή δεδομένων σχετικά με την πραγματική έκταση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης σε διαφορετικές χώρες και σε ολόκληρη την Ευρώπη³.

Το περιεχόμενο αυτής της έκθεσης προκύπτει από διαβουλεύσεις με εμπειρογνώμονες, οργανισμούς και με μεμονωμένα άτομα που εργάζονται πάνω στο φαινόμενο της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης σε διάφορα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Ο κύριος στόχος είναι να παράσχει συστάσεις για χάραξη πολιτικής και πρακτικής προς ενημέρωση των εθνικών και ευρωπαϊκών δράσεων και την χάραξη πολιτικής. Επιπλέον, μέσω της έκθεσης θα συζητηθούν οι ενέργειες που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για τη βελτίωση της αντιμετώπισης της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης σε διάφορους τομείς: στο θεσμικό πλαίσιο (πολιτικές και νομοθεσία), στις υπηρεσίες φροντίδας και υποστήριξης των νεαρών θυμάτων, στις εκστρατείες και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, στην ενδοσχολική και εξωσχολική πρόληψη, στην μεταχείριση των νεαρών δραστών και των νέων που εμφανίζουν συμπεριφορά διακινδύνευσης, και στην έρευνα και συλλογή δεδομένων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η πολιτική και η ανάπτυξη προγράμματος για τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση λαμβάνει χώρα μέσα σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον και εξαρτάται από παράγοντες, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά, τα νομικά πλαίσια, τη δομή διακυβέρνησης, την οικονομική κατάσταση και τις σχέσεις μεταξύ των πολιτικών παραγόντων. Αποφασίστηκε η διεξαγωγή ξεχωριστών διαβουλεύσεων με τους εμπλεκόμενους φορείς σε εννέα χώρες: την Ιρλανδία, την Ισπανία, τη Λιθουανία, την Ελλάδα, τη Βουλγαρία, τη Σλοβακία, τη Γερμανία, τη Σουηδία και την Ολλανδία. Οι χώρες επελέγησαν με βάση τη γεωγραφική θέση, τον βαθμό αναγνώρισης του προβλήματος της νεανικής σεξουαλικής επιθετι-

³ Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε την ιστοσελίδα: <http://ysav.rutgerswpf.org/>

κότητας και θυματοποίησης από τις Αρχές, καθώς και την ύπαρξη πολιτικών και προγραμμάτων σχετικών με το θέμα.⁴

Μετά την επιλογή, πραγματοποιήθηκε μια ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων με την υποστήριξη του δικτύου συνεργατών του προγράμματος Y-SAV στις αντίστοιχες χώρες, καθώς και διαφορετικές ομάδες εμπειρογνομόνων κλήθηκαν να λάβουν μέρος στη διαβούλευση. Οι εμπειρογνώμονες αυτοί επιλέχθηκαν βάσει των συστάσεων των συνεργατών του δικτύου του προγράμματος Y-SAV στις διάφορες χώρες. Εργαστήκαμε με εκπροσώπους από πολλούς διαφορετικούς τομείς και κλάδους, όπως ο τομέας υγειονομικής περίθαλψης, νεανικής εργασίας-συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων νεανικής ηγεσίας, προγραμμάτων υποστήριξης των θυμάτων και νεαρών δραστών, ο τομέας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπουργεία, κυβερνητικές υπηρεσίες και ερευνητικά ιδρύματα. Πριν από τις εν λόγω διαβουλεύσεις, έγιναν ορισμένες προπαρασκευαστικές

συνεντεύξεις.

Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων, η Ανάλυση Πεδίου Ασκοούμενων Δυνάμεων⁵ χρησιμοποιήθηκε σαν ανοιχτή μεθοδολογία. Οι εμπλεκόμενοι φορείς κλήθηκαν να προσδιορίσουν τους παράγοντες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν είτε θετικά είτε αρνητικά τις αντιδράσεις απέναντι στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση στη χώρα τους και να παράσχουν συστάσεις βάσει της ειδικότητάς τους. Οι εκθέσεις των χωρών που εμπειρείχαν συγκεκριμένες συστάσεις για κάθε χώρα δημοσιεύθηκαν στην ιστοσελίδα του προγράμματος Y-SAV μετά τις διορθώσεις από τους ειδικούς επιστήμονες.⁶ Μερικά από τα προκαταρκτικά συμπεράσματα συζητήθηκαν με τα μέλη του δικτύου του προγράμματος Y-SAV από όλη την Ευρώπη στο συνέδριο «Ενεργώντας ενάντια στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση στην Ευρώπη» που διεξήχθη τον Μάρτιο του 2013. Μετά από αυτό το συνέδριο, συγκροτήθηκαν ορισμένες εθνικές δραστηριότητες συνηγορίας σε μια σειρά από χώρες.

⁴ Σύμφωνα με τις εκθέσεις των επιμέρους χωρών εντός του γνωστικού πεδίου του προγράμματος Y-SAV, συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι στην Ολλανδία, τη Γερμανία, τη Σουηδία και την Ιρλανδία, σε διαφορετικό βαθμό, η νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση και γενικότερα η σεξουαλική βία λαμβάνονται ρητά υπόψη σαν ένα ανησυχητικό φαινόμενο που απασχολεί τις πολιτικές και τα προγράμματα στον τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης, ενώ στη Λιθουανία, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και τη Σλοβακία υπάρχει ελάχιστη ή καμία αναγνώριση του φαινομένου Y-SAV ως πρόβλημα, και επομένως δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη προσέγγιση. Η Ισπανία υπήρξε κάπου στη μέση καθώς από την έκθεσή της, προέκυπτε η αναφορά εκτεταμένης νομοθεσίας για την βία που σχετίζεται με το φύλο και τη σεξουαλική βία, παρόλα αυτά η εφαρμογή της καθυστερεί.

⁵ Μια εξήγηση της Ανάλυσης Πεδίου Ασκοούμενων Δυνάμεων μπορεί να βρεθεί εδώ : *Analysis Force -Field . Ohio Literary Resource Center*. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από : http://literacy.kent.edu/eureka/strategies/force_field_analysis.pdf.

⁶ Σχετικά με αυτές τις εθνικές εκθέσεις, βλ.: Συστάσεις πολιτικών. Y-SAV Rutgers WPF. Ανακτήθηκε στις 29 October 2013 από: <http://ysav.rutgerswfp.org/content/recommendations>.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΧΡΗΖΕΙ ΙΔΙΑΤΕΡΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ;

Η σεξουαλική επιθετικότητα, όπως ορίζεται από το δίκτυο του προγράμματος Y-SAV, είναι η συμπεριφορά που αποσκοπεί ή καταλήγει να κάνει ένα άλλο άτομο να συμμετάσχει σε σεξουαλική δραστηριότητα ή σεξουαλική επικοινωνία, παρά τη μη συναίνεση του ατόμου αυτού. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται η νεανική σεξουαλική επιθετικότητα, και περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα από τις λιγότερο αναγνωρισμένες και πιο «διακριτικές» μορφές σωματικού και συναισθηματικού καταναγκασμού έως τις περισσότερο εμφανείς μορφές βίας. Οι πιο διακριτικές μορφές μπορεί να είναι η συνεχής και εντεινόμενη προσπάθεια επηρεασμού κάποιου σε σεξουαλική συνέντευση, η ενασχόληση με το σεξ σε τέτοιο βαθμό ώστε να οδηγήσει σε εμμονή, ενώ οι πιο εμφανείς μπορεί να είναι ο εξαναγκασμός κάποιου να διαπράξει σεξουαλική πράξη επί πληρωμή, ή η σεξουαλική βία που σχετίζεται με συμμορίες ως μέρος της ευρύτερης αστικής βίας.

Η σεξουαλική επιθετικότητα χαρακτηρίζεται από πολλές αμφιλεγόμενες περιοχές και υπάρχει μια σειρά από σεξουαλικές πιέσεις και ανεπιθύμητες σεξουαλικές πράξεις που δεν καλύπτονται απαραίτητα από το νομικό πλαίσιο

που σχετίζεται με τη σεξουαλική βία, ωστόσο απαιτείται η κοινωνική δράση.⁷ Είναι σημαντική η κατανόηση και η πρόληψη της σεξουαλικής επιθετικότητας στην ηλικιακή ομάδα των 12 - 25 ετών. Η εφηβεία και η επερχόμενη ενηλικίωση αποτελούν τις περιόδους-κλειδιά για την ανάπτυξη υγιών σεξουαλικών σχέσεων και συμπεριφορών. Οι εμπειρίες κατά τη διάρκεια αυτών των ετών θα δημιουργήσουν τη βάση για συμπεριφορές σχετικές με τη σεξουαλικότητα και τους ρόλους των φύλων, καθώς και για τη διαμόρφωση των σεξουαλικών προτύπων που παίζουν καθοριστική σημασία στην καθοδήγηση της σεξουαλικής συμπεριφοράς των νέων στη μελλοντική τους ζωή. Η εφηβεία είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από πειραματισμό κατά την οποία οι έφηβοι μπορούν δυνητικά να μιμηθούν από τους συνομήλικους τους μια κανονιστική αντικοινωνική συμπεριφορά.⁸ Ιδιαίτερα στην παρούσα πραγματικότητα, όπου τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η εικονική κοινωνικο-σεξουαλική αλληλεπίδραση είναι διαδεδομένα, αποτελεί κριτικής σημασίας οι νέοι να λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται για να αναπτύξουν ένα θετικό σεξουαλικό τρόπο ζωής και τις δεξιότητες για μια θετική σεξουαλική αλληλεπίδραση.

⁷ Η έννοια της «συνεχούς σεξουαλικής βίας», όπως αναπτύχθηκε από την Liz Kelly (1987) αποδεικνύεται χρήσιμη για την εξήγηση του πώς οι νέοι άνθρωποι βιώνουν τη σεξουαλική επιθετικότητα. Η Kelly αναφέρει ότι θα μπορούσαμε να μιλάμε για ένα συνεχές μη συναίνετικό σεξ το οποίο κυμαίνεται μεταξύ της ανεπιθύμητης σεξουαλικής πράξης, και τη σεξουαλική πράξη υπό πίεση, έως την καταναγκαστική σεξουαλική πράξη και το βιασμό. Ενώ πολλοί μπορούν εύκολα να κατανοήσουν τη σεξουαλική πράξη, που προκύπτει από μια βίαιη επίθεση, ως βιασμό, υπάρχει πολύ λιγότερη κατανόηση των διακριτικών μορφών και της πολυπλοκότητας της σεξουαλικής βίας, η οποία επηρεάζει ένα μεγάλο ποσοστό νέων ανθρώπων, ιδιαίτερα κοριτσιών. Πηγή: Kelly, L. (1988) *Surviving Sexual Violence*. Cambridge: Polity Press.

⁸ Βλέπε, για παράδειγμα: Moffitt, T. (1993) Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ: ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Υπάρχουν άφθονα αποδεικτικά στοιχεία ότι η νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, και ότι η σεξουαλική υγεία των νέων απειλείται από αυτήν. Σε ορισμένες χώρες της Ε.Ε., οι περισσότερες από τις μισές αναφερθέντες περιπτώσεις σεξουαλικής επιθετικότητας αφορούν νέους ανθρώπους, και σε ορισμένες χώρες (όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Σουηδία και την Ιρλανδία) φτάνουν τα δύο τρίτα των περιπτώσεων.⁹ Στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε., όπου τα στοιχεία για τη σεξουαλική βία αναλύονται ηλικιακά, οι στατιστικές δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό των θυμάτων που καταγγέλλουν σεξουαλική κακοποίηση είναι νέοι άνθρωποι, κυρίως νέες γυναίκες και κορίτσια. Παρά το γεγονός ότι έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικοί ορισμοί και μεθοδολογίες, τα αποδεικτικά στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση αποτελεί πρόβλημα για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁰ Εντός του γνωστικού πλαισίου του προγράμματος Υ-

SAV συγκεντρώθηκαν στοιχεία από μελέτες για τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση από όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ένα υψηλό ποσοστό επικράτησης της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης:

- Το 2009, η μελέτη «Βιασμός και Δικαιοσύνη στην Ιρλανδία» (RAJI) ανέφερε ότι τα θύματα βιασμού στην Ιρλανδία άνω των 18 ετών, είναι κατά κύριο λόγο νέοι, με τις μισές περιπτώσεις του συνόλου των αναφερόμενων βιασμών το θύμα να είναι ηλικίας κάτω των 25 ετών και το 33% των δραστών που κατηγορούνται για βιασμό να είναι κάτω από την ηλικία των 25 ετών.¹¹
- Μια μελέτη του 2012 στην Ολλανδία έδειξε ότι το 21% των αγοριών και αντίστοιχα το 41% των κοριτσιών, ηλικίας μεταξύ 12 και 25 ετών, είχαν βιώσει έναν ή περισσότερους τύπους σωματικής σεξουαλικής επιθετικότητας.¹²
- Μια μελέτη σχετικά με τη σεξουαλική βία σε συνομήλικες σχέσεις μεταξύ των νέων ηλικίας 18-20 ετών στην Ισπανία¹³ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι από τον πληθυσμό της έρευνας (239 γυναίκες), το 42,7% (οι 102) των γυναικών βίωσε τουλάχιστον ένα

⁹ Regan, L. and Kelly, L. (2003). Rape: Still a Forgotten Issue. London: Child and Woman Abuse Studies Unit. Lovett, J. and Kelly, L. (2009). Different systems, similar outcome? Tracking attrition in reported rape cases across Europe. London: Child and Woman Abuse Studies Unit.

¹⁰ Για μια πιο λεπτομερή περιγραφή των στοιχείων που αφορούν στην επικράτηση αυτού του γνωστικού πλαισίου, δείτε: Krahe, B., Kuypers, L., Tomaszewska-Jedrzejak, P., & Vanwesenbeeck, I. (2013). Sexual aggression as a threat to young people's sexual well-being in Europe: A review of the evidence from 27 EU countries. Manuscript submitted for publication.

¹¹ Hanly, C., Healy, D., & Scriver, S. (2009). Rape and Justice in Ireland: A National Study of Survivor, Prosecutor and Court Responses to Rape (pp. 224-227). Dublin: Rape Crisis Network Ireland.

¹² De Graaf, H., Kruijer, H., van Acker, J., & Meijer, S. (2012). Seks onder je 25e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012 (Seks under 25. Sexual health of young people in the Netherlands in 2012). Utrecht/Amsterdam: Rutgers WPF SOA Aids Nederland.

¹³ Ramos-Vergeles, M., Fuertes, A., & de la Orden, V. (2006). La victimización sexual en las relaciones con los iguales en una muestra de mujeres adolescentes y jóvenes: prevalencia y creencias relacionadas con la victimización (Sexual victimization in relations with peers in a sample of adolescent and young women: Prevalence and beliefs related to victimization). *Revista de Psicología Social*, 21, pp. 127-140.

περιστατικό σεξουαλικής θυματοποίησης από κάποιον γνώριμο άντρα.

- Στη Σουηδία, μια έκθεση¹⁴ διαπίστωσε ότι η μέση ηλικία, που έχει αναφερθεί σε βιασμό, είχε μειωθεί από 27 ετών, που ήταν το 2000, σε 22 ετών το 2005.

Η σεξουαλική βία πλήττει την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή, του δικαιώματος στην υγεία, του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση, του δικαιώματος στην ελευθερία και του δικαιώματος στη σωματική ακεραιότητα. Πρόκειται για ένα ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει αναληφθεί από τις διάφορες διεθνείς συνθήκες, όπως τη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW, Σύσταση 19, 1994) και τη Συνθήκη για τα

Δικαιώματα του Παιδιού (CRC). Η έκθεση στη σεξουαλική βία έχει δια βίου δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στην σεξουαλικότητα όσο και στην υγεία γενικότερα. Επίσης, συμβάλλει σημαντικά στην παγκόσμια αύξηση της νόσου. Μια μείωση της συχνότητας εμφάνισης της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης θα σημειώνει χαμηλότερες δαπάνες στον τομέα της υγείας, τα δικαστήρια και την αστυνομία, καθώς και καλύτερη απόδοση στην εκπαίδευση και αύξηση στην παραγωγικότητα. Η επένδυση στην πρόληψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι απαραίτητη όχι μόνο για τις σημερινές γενιές, αλλά θα πρέπει, επίσης, να θεωρηθεί ως παρακαταθήκη για το μέλλον της Ευρώπης.

¹⁴ Brå. (2008). *Våldtäkt mot personer 15 år eller äldre. Utvecklingen under åren 1995-2006. Rapport 2008-13.*

ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΘΕΣΠΙΣΜΕΝΑ ΟΡΓΑΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ Ε.Ε.: ΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ;

Εκτός από τα ζητήματα που έχουν ξεκάθαρη διασυνοριακή διάσταση δεν υπάρχει, σε επίπεδο Ε.Ε., ρητή νομική βάση που να προτείνει συγκεκριμένη νομοθεσία για τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Η εθνική νομοθεσία θα έπρεπε κατά κύριο λόγο να είχε λάβει μέτρα για την καταπολέμηση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης. Τα θεσπισμένα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ωστόσο, μπορούν και πρέπει να ενθαρρύνουν τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν πολιτικές και πρακτικές για τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ), αναφέρει ότι, «Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης· ερείδεται στις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην

καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης».¹⁵ Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση, όντας ως φορέας υποχρεώσεων προς τους πολίτες της, πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο για την προστασία των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων εντός της επικράτειάς της.

Συγκεκριμένα έγγραφα πολιτικών και εργαλεία που να επικεντρώνονται άμεσα στο θέμα της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης μένουν ακόμα να αναπτυχθούν από τα θεσπισμένα όργανα της Ε.Ε. Όμως η επιτακτική ανάγκη αντιμετώπισης της βίας που σχετίζεται με το φύλο και τη σεξουαλική βία μεταξύ των νέων, και ιδίως η υποχρέωση επένδυσης στην πρόληψη, επαναλαμβάνεται σε έγγραφα που σχετίζονται με τη Βία κατά των Γυναικών (VAW) και τη Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιών (CSA). Για παράδειγμα, το άρθρο 17 του ψηφίσματος για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 26 Νοεμβρίου 2009 καλεί τα κράτη-μέλη «να ενισχύσουν τα μέτρα για την πρόληψη της βίας που βασίζεται στο φύλο μεταξύ των νέων, προβλέποντας στοχευμένες εκστρατείες διαπαιδαγώγησης και καλύτερη συνεργασία μεταξύ των συμμετόχων και των διάφορων κύκλων που επηρεάζονται από το φαινόμενο αυτό, όπως οικογένειες, σχολεία, δημόσιος χώρος και μέσα

¹⁵ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01). Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:EL:PDF>

ενημέρωσης».¹⁶

Τα θεσπισμένα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επισημάνει το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών και της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών μέσω διαφόρων πολιτικών και οργάνων. Για παράδειγμα, στο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Στρατηγική για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών» (2011 - 2015),¹⁷ ανακοινώνεται ένα σχέδιο για μια πανευρωπαϊκή στρατηγική για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέθεσε μια πλατφόρμα για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και τα ευρωπαϊκά ερευνητικά ιδρύματα προκειμένου να ανα-

πτύξουν και να εφαρμόσουν εργασίες για την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο μέσω του προγράμματος Daphne III. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέλαβε, επίσης, πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της βίας με βάση το φύλο.¹⁸ Αναπτύχθηκαν ορισμένες νομικά δεσμευτικές οδηγίες και κανονισμοί που επικεντρώνονται στη σεξουαλική παρενόχληση, την εμπορία ανθρώπων και, πιο πρόσφατα, στο δικαίωμα προστασίας των θυμάτων σεξουαλικής βίας σε άλλη χώρα της Ε.Ε., το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 22 Μαΐου του 2013.¹⁹

Όσον αφορά στις πολιτικές της Σεξουαλικής Αναπαραγωγικής Υγείας και Δικαιωμάτων, μια συνοπτική ενημέρωση της βιβλιοθήκης του Ευρωπαϊ-

¹⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2009), Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2009 σχετικά με την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών (P7_TA (2009) 0098). Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διεύθυνση URL: <http://goo.gl/LLPJUr>

¹⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2010), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2010-2015* (COM (2010) 491 final). Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από τον δικτυακό τόπο του EUR - Lex , διεύθυνση URL: <http://goo.gl/E8TYSv>

¹⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση, Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων. (2008), *Ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη βία κατά των γυναικών και κοριτσιών και την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων εις βάρος τους* (δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα). Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16173cor.en08.pdf>.

Ευρωπαϊκής Ένωση, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2012). *Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και την Παροχή Υπηρεσιών Υποστήριξης Θυμάτων Βίας στην Οικογένεια*. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/134081.pdf. Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. *Νέο ευρωπαϊκό σύμφωνο για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών για την περίοδο 2011 - 2020* (PRESSE 51). Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/119630.pdf.

¹⁹ Οδηγία 2002/73/ΕΚ, η οποία μπορεί να βρεθεί στην ιστοσελίδα EUR - Lex (URL: <http://goo.gl/XSm0dp>) και οδηγία 2011/36/ΕΕ, επίσης διαθέσιμη στην ιστοσελίδα de EUR - Lex (URL: <http://goo.gl/3UbjJE>). Αμφότερα τα έγγραφα περιλαμβάνουν νομικά δεσμευτικές αποφάσεις σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση και το ανθρώπινο εμπόριο. Στις 22 Μαΐου 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε μια πανευρωπαϊκή προστασιαστικού δικαίου για τα θύματα. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (URL: <http://goo.gl/DFxx4f>). Αυτό το νομοθετικό ψήφισμα συμπληρώνει την ευρωπαϊκή εντολή προστασίας των θυμάτων εγκλήματος.

κού Κοινοβουλίου επιβεβαιώνει ότι μια εναρμονισμένη προσέγγιση της ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης (CSE)²⁰ θεωρείται ως το μέσο που θα βοηθήσει στη διευκόλυνση υγιών και ασφαλών σεξουαλικών σχέσεων εντός του πολιτισμικού και κοινωνικού φάσματος της Ένωσης.²¹ Ενώ η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση εμπίπτει στις ευθύνες του κράτους-μέλους, ένα πολύ μικρό μέρος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας απευθύνεται συγκεκριμένα στις πολιτικές σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. Ωστόσο, παρόλο που δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά σε αυτό, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση εμπίπτει εντός της νομοθεσίας για την Αγωγή Υγείας - Άρθρο 168(1). Το Άρθρο 14(1) του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CFR) εγγυάται το δικαίωμα στην εκπαίδευση, και σε συνδυασμό με το προηγούμενο άρθρο, καθιστά επιτακτική την ανάγκη για την ένταξη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα προγράμματα σπουδών σε όλη την Ευρώπη. Αν η εκπαίδευση γενικά και η αγωγή υγείας ειδικά θεωρούνται δικαιώματα, το ίδιο θα πρέπει να θεωρείται και η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, αφού αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της αγωγής υγείας.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ Ε.Ε.: ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Παρά το γεγονός ότι υπήρξε μια αυξημένη δέσμευση από τα θεσπισμένα όργανα της Ε.Ε. να εργαστούν για την καταπολέμηση της βίας κατά των Γυναικών και της Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να υστερεί σε σύγκριση με άλλες περιοχές. Για παράδειγμα, η Αφρικανική Ένωση και ο Οργανισμός Αμερικανικών Πολιτειών (OAS) έχουν αναπτύξει τα νομικά μέσα για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.²² Όσον αφορά στις πολιτικές της Σεξουαλικής Αναπαραγωγικής Υγείας και Δικαιωμάτων (SRHR), οι εμπλεκόμενοι φορείς παρατηρούν μια τάση κατά την οποία το επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει μεταφερθεί από μια πιο διεξοδική προσέγγιση στο θέμα της σεξουαλικής υγείας (συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης του Φόρουμ Ευρωπαϊκής Σεξουαλικής Υγείας,²³ και των έργων που αφορούν στη σεξουαλική βία, στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και στα σεξουαλικά και αναπαρα-

²⁰ Σύμφωνα με το πλαίσιο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογενειακού Προγραμματισμού (IPPF), η Ολοκληρωμένη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση (CSE) «επιδιώκει να εφοδιάσει τους νέους με τις γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες που χρειάζονται για να καθορίσουν και να απολαύσουν τη σεξουαλικότητά τους, σωματικά και συναισθηματικά, ατομικά και στις σχέσεις. Προσεγγίζει τη σεξουαλικότητα ολιστικά και μέσα στο πλαίσιο της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Αναγνωρίζει ότι οι πληροφορίες από μόνες τους δεν είναι αρκετές. Οι νέοι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες της ζωής και να αναπτύξουν θετικές στάσεις και αξίες». Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://ippf.org/resource/IPPFframework-Comprehensive-Sexuality-Education>.

²¹ Βιβλιοθήκη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2012). Η Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση στην Ε.Ε. - «Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση» σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, σ. 2.

²² Η Παν-Αμερικανική Συνθήκη για την πρόληψη, την τιμωρία και την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, η οποία εγκρίθηκε το 1994 από τον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών, και το Πρωτόκολλο του Αφρικανικού Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δικαιωμάτων των Λαών για τα δικαιώματα των γυναικών στην Αφρική, το οποίο εγκρίθηκε το 2003 από την Αφρικανική Ένωση, αναφέρονται στην αντιμετώπιση του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών.

²³ Στις 13 Μαρτίου 2009 και 13 Ιανουαρίου 2010, πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις του Φόρουμ Σεξουαλικής Υγείας από τη DG Sanco (Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Υγεία και τους Καταναλωτές). Ο στόχος τους ήταν να εργαστούν προς την κατεύθυνση μιας στρατηγικής για τη σεξουαλική υγεία των νέων σε επίπεδο Ε.Ε. Μετά από αυτές τις δύο συναντήσεις δεν υπήρξε συνέχεια.

γωγικά δικαιώματα των νέων, όπως το Y-SAV, SAFE I και SAFE II²⁴) σε μια σχεδόν αποκλειστική εστίαση στα Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα (STIs) στην πρόληψη και θεραπεία τους. Οι φορείς που εμπλέκονται στο έργο Y-SAV βρίσκουν αυτήν την εξέλιξη ιδιαίτερα προβληματική, φοβούνται ότι αυτή η αλλαγή προτεραιότητας στις πολιτικές σε επίπεδο Ε.Ε. θα επηρεάσει τις αποφάσεις των μεμονωμένων κρατών-μελών και θα εμποδίσει τόσο τις σημερινές όσο και τις μελλοντικές εργασίες πάνω στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση.

Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ Ε.Ε.

Στην Ευρώπη, ορισμένες πτυχές της σεξουαλικής υγείας των νέων έχουν αρχίσει να παρακολουθούνται επαρκώς, αλλά το γνωστικό υπόβαθρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεανική σεξουαλική βία είναι ιδιαίτερα περιορισμένο. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου των Νόσων (ECDC) έχει ως κανονισμό λειτουργίας την παρακολούθηση της συμπεριφοράς που σχετίζεται με τον ιό HIV και των αποτελεσμάτων της. Στο πλαίσιο του έργου του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Υγείας «Reprostat» και της συνέχισής του, έχουν ερευνηθεί οι καθοριστικοί παράγοντες της εφηβικής εγκυμοσύνης και, από τον Ιούλιο του 2008, παρακολουθείται η κατάσταση της αναπαραγωγικής υγείας και γονιμότητας

στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έχει συμπεριληφθεί μερικώς στους Βασικούς Κοινωνικούς Δείκτες για την Υγεία (ECHI). Από τις 16 Ιουνίου του 2010, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) συγκεντρώνει τα υπάρχοντα δεδομένα σχετικά με τη σεξουαλική βία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²⁵ Σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ε.Ε., η Ένωση δεν έχει τη νομική εξουσία (ή ικανότητα) να τυποποιήσει την συλλογή δεδομένων σχετικά με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Παρόλα αυτά, τα θεσπισμένα όργανα της Ε.Ε., όπως η Eurostat, το ECDC, EIGE και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορούν να απαιτήσουν από τα κράτη-μέλη τη συλλογή στατιστικών στοιχείων και τον καθορισμό κριτηρίων και ελάχιστων προτύπων για τη συλλογή δεδομένων και την εποπτεία αυτών. Η δέσμευση δημιουργίας μιας γνωστικής βάσης δεδομένων για την υποστήριξη των κατάλληλων στρατηγικών με στόχο την καταπολέμηση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στην Ε.Ε. θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στους μηχανισμούς χρηματοδότησης και στους προϋπολογισμούς των Ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: ΤΙ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ;

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που περιγράφονται παραπάνω δεν έχουν τη δυνατότητα νομικής δέσμευσης, αλλά οι Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣΤΕ) παρέχουν τις νομικές και πολιτικές βάσεις οι οποίες καθιστούν τα κράτη υπόλογα για την αντιμετώπιση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης. Όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. υπέγραψαν την Ευ-

²⁴ Το SAFE I και SAFE II ήταν προγράμματα πάνω στη «Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα» και των νέων ανθρώπων που πραγματοποιήθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο IPPF σε συνεργασία με τα μέλη των συνεργατών του IPPF. Βλέπε: <http://www.ippfen.org/en/News/Intl+news/SAFE+II+project+on+youth+SRHR.htm>

²⁵ Η Σεξουαλική βία κατά των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Ισότητα των Φύλων*. Αντλήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://eige.europa.eu/content/sexual-violence-against-women-in-European-union>.

²⁶ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Συμβούλιο της Ευρώπης (2010). *Ευρωπαϊκή Συνθήκη στα Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αντλήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf. Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (1961). *Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης*. Αντλήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/035.htm>.

ρωπαϊκή Συνθήκη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ECHR) και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ESC).²⁶ Αυτά τα όργανα ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιγράφουν με σαφήνεια την υποχρέωση των κρατικών θεσμών και παραγόντων να προστατέψουν, να σεβαστούν και να εκπληρώσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών τους, όπως το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα στην ελευθερία - το σύνολο των οποίων είναι αλληλένδετο με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Σύμφωνα με αυτά τα όργανα του ΣΤΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η βία που στρέφεται δυσανάλογα σε μέλη μειονεκτικών ομάδων αποτελεί ευθύνη του κράτους. Οι νέοι, κυρίως τα κορίτσια και οι νεαρές γυναίκες, είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στο να πέσουν θύματα σεξουαλικής βίας και, συνεπώς, πρέπει να προστατεύονται ιδιαιτέρως. Τα κράτη είναι υποχρεωμένα όχι μόνο να προστατεύουν τους πολίτες τους από τη βία, αλλά επίσης, έχουν την υποχρέωση να δημιουργούν μέτρα που θα εμποδίζουν την εμφάνιση της βίας, όπως την καταπολέμηση της ανισότητας των φύλων και τις προκλητικά κυρίαρχες φυλετικές συμπεριφορές. Αυτοί οι ρόλοι και τα στερεότυπα συχνά παράγουν μια κουλτούρα βίας.

Στις 11 Μαΐου 2011, τέθηκε προς υπογραφή, από το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Συνθήκη για την Καταπολέμηση και Πρόληψη της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενεια-

κής Βίας (Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης), ένα γεγονός που αποτελεί σημαντική εξέλιξη. Η Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης αποτελεί το πρώτο νομικά δεσμευτικό εργαλείο στην Ευρώπη που αναγνωρίζει τη βία κατά των γυναικών ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μορφή προκατάληψης. Το εργαλείο αυτό πηγαίνει πέρα από τις παραδοσιακές νομικές προσεγγίσεις και ορίζει λεπτομερώς το φάσμα των ολοκληρωμένων μέτρων που τα κράτη χρειάζεται να λάβουν προκειμένου να ανταποκριθούν στην υποχρέωσή τους προς νομικό έλεγχο.²⁷ Το 2011, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ένα σημαντικό ψήφισμα καλώντας την δημιουργία μιας στρατηγικής που να καλύπτει όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών. Το ψήφισμα καλεί τόσο την Ε.Ε. όσο και τα μεμονωμένα κράτη-μέλη, που δεν το έχουν πράξει ακόμα, να υπογράψουν και να επικυρώσουν τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης.²⁸ Ένα άλλο σημαντικό όργανο είναι η Συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών ενάντια στη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Συνθήκη Lanzarote, 2007).²⁹ Η Συνθήκη Lanzarote ορίζει ότι τα κράτη, εντός και εκτός της Ευρώπης, θα πρέπει να υιοθετήσουν ειδική νομοθεσία και να λάβουν μέτρα για την πρόληψη της σεξουαλικής βίας, την προστασία των παιδιών - θυμάτων και τη δίωξη των δραστών.

Αμφότερες οι συνθήκες παρέχουν, επίσης, ισχυρές βάσεις και υποχρεώσεις σχετικά με την πρόληψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας

²⁷ Για να σέβονται, προστατεύουν και εκπληρώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά σε δραστηριότητες που διασφαλίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων. Αυτές οι τρεις υποχρεώσεις είναι οι ακόλουθες:

- Η υποχρέωση άσκησης δίωξης με τη δέουσα επιμέλεια
- Η υποχρέωση βοήθειας και προστασίας των θυμάτων
- Η υποχρέωση πρόληψης της βίας με το να εντοπιστούν τα βαθύτερα αίτια.

Ο νομικός έλεγχος παρέχει ένα πρότυπο περίθαλψης προκειμένου να μετρηθεί η συμμόρφωση του εκάστοτε κράτους με τις διεθνείς υποχρεώσεις του.

²⁸ Για περισσότερες πληροφορίες και τη λίστα με τις χώρες οι οποίες έχουν υπογράψει και/ή επικυρώσει τη Συνθήκη, βλέπε: European Union, European Council. (2011, opened for signature) *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence CETS No.: 210*. Ανακτήθηκε στις 29 October 2013 από: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?CL=ENG&NT=210>.

²⁹ Για περισσότερες πληροφορίες και τη λίστα με τις χώρες που έχουν υπογράψει και / ή επικυρώσει τη Συνθήκη, βλέπε: European Union, European Council. (2010), *Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse CETS No.: 201*. Ανακτήθηκε στις 29 October 2013 από: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?T=201&CM=1&DF=&CL=ENG>.

και θυματοποίησης και τη σημασία της σεξουαλικής αγωγής. Για παράδειγμα, τα άρθρα 6 και 9.1. της Συνθήκης Lanzarote, προτρέπουν τα συμβαλλόμενα μέρη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση, καθώς και τα μέσα για να προστατεύσουν τον εαυτό τους. Το άρθρο 14 της Συνθήκης της Κωνσταντινούπολης, αναφέρεται στο σημαντικό ρόλο της εκπαίδευσης στην πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, και προτείνει ότι η εκπαίδευση θα έπρεπε να ασχοληθεί με θέματα όπως οι μη στερεότυποι ρόλοι των φύλων, ο αμοιβαίος σεβασμός και το δικαίωμα στην προσωπική ακεραιότητα.

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Μία από τις παρατηρήσεις από τη διαβούλευση των εμπλεκόμενων φορέων είναι ότι στο επίπεδο του Συμβουλίου της Ευρώπης δίνεται περιορισμένη προσοχή στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση και ότι αυτό το θέμα, ιδίως η σεξουαλική βία μεταξύ ομηλικών, «πέφτει στο κενό» των δύο συνθηκών. Εντός της Συνθήκης Lanzarote και των συναφών δραστηριοτήτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως η εκστρατεία «1 στις

5»³⁰, υπερισχύουν μέτρα κατά της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης στα οποία τα παιδιά θεωρούνται κυρίως ως παθητικά θύματα της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης από δράστη ή πρόσωπο εξουσίας μεγαλύτερης ηλικίας. Ενώ, η Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης ασχολείται με τη βία κατά των γυναικών ηλικίας άνω των 18 ετών. Λαμβάνοντας υπόψη το νομικό ορισμό του όρου «παιδί» (όπως ορίζεται στη Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και στη Συνθήκη Lanzarote του Συμβουλίου της Ευρώπης) για κάθε άτομο κάτω των 18 ετών, θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι τα παιδιά δεν αποτελούν μια ομοιογενή ομάδα. Τα παιδιά συχνά αρχίζουν να βγαίνουν σε ραντεβού από την ηλικία μεταξύ 15-18 ετών και θα πρέπει να θεωρηθούν ως εν δυνάμει σεξουαλικοί φορείς, και συνεπώς, ως πιθανά θύματα και δράστες σεξουαλικής επιθετικότητας. Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να προβαίνουν σε καλά ενημερωμένες αποφάσεις σχετικά με το τι είναι καλύτερο για τη δική τους ευημερία, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ευημερία των άλλων.³¹ Ωστόσο, ένα μεγάλο μέρος αυτής της ομάδας νέων δεν είναι επαρκώς εξοπλισμένο γνωστικά, εμπειρικά ή από άποψη δύναμης για να κάνει αυτές τις επιλογές με τρόπους που μπορεί να είναι οι αναμενόμενοι από τους ενήλικες. Επομένως, απαιτούνται προσαρμοσμένες προσεγγίσεις με στόχο την ενδυνάμωση αυτής της ομάδας.

³⁰ ΜΙΑ στις ΠΕΝΤΕ: Η Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης για να σταματήσει η σεξουαλική βία κατά των παιδιών. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από : http://www.coe.int/t/dg3/children/1in5/default_en.asp .

³¹ Αυτό προβλέπεται στα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για παράδειγμα, στο Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη (ICPD).

Από τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων των εμπλεκόμενων φορέων του προγράμματος Σεξουαλικής Επιθετικότητας και Θυματοποίησης (Y-SAV) προκύπτουν οι ακόλουθες συστάσεις οι οποίες διατυπώθηκαν σε Ευρωπαϊκά θεσπισμένα όργανα και ειδικότερα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

1 . Η Ε.Ε. πρέπει να συνεχίσει να παράγει έγγραφα πολιτικών, ψηφίσματα, σχέδια δράσης και άλλα όργανα που παρέχουν λειτουργικές κατευθυντήριες γραμμές και εργαλεία παρέμβασης για να κρατήσει τα κράτη υπόλογα στη διπλή ευθύνη τους για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής βίας. Τα όργανα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν ειδικά στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Οι κατευθυντήριες γραμμές και τα εργαλεία πρέπει να καλύπτουν όλο το φάσμα της πρόληψης, προστασίας και δίωξης. Αυτό αποτελεί μια ευκαιρία για την Ε.Ε. να δημιουργήσει προηγούμενο για την αντιμετώπιση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης, παρέχοντας στα κράτη-μέλη μια κοινή πλατφόρμα μέσω της οποίας θα προχωρήσουν.

2 . Στο πλαίσιο των πολιτικών της για τη βία με βάση το φύλο, η Ε.Ε. θα πρέπει να αναγνωρίσει τη νεολαία ως ένα ξεχωριστό στάδιο ανάπτυξης, διαφορετικό από την παιδική ηλικία ή την ενηλικίωση, και να αναγνωρίσει τις συγκεκριμένες ανάγκες των νέων (12-25 ετών), αλλά κυρίως εκείνων που βρίσκονται ανάμεσα στην ηλικία συγκατάθεσης και νόμιμης ενηλικίωσης.

3 . Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι προσπάθειες πρόληψης, η Ε.Ε. πρέπει να αναγνωρίσει επισημώς τους νέους ως πολύτιμους συνεργάτες στην αντιμετώπιση και κατανόηση των δυναμικών της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης και να εξασφαλίσει ότι οι νέοι εμπλέκονται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την υλοποίηση, την εποπτεία και αξιολόγηση των πολιτικών, των προγραμμάτων και των υπηρεσιών που ασχολούνται με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση.³²

4 . Η Ε.Ε. πρέπει να συνεχίσει να διευρύνει την παροχή ευκαιριών για την αμοιβαία μάθηση μεταξύ των Εθνικών Αρχών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων προερχόμενων από διαφορετικά κράτη-μέλη σχετικά με τις ορθές πρακτικές για την αντιμετώπιση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στο πλαίσιο των πολιτικών και της νομοθεσίας, της πρόληψης, των υπηρεσιών, της εκστρατείας και της εποπτείας. Θα μπορούσε να διατεθεί συγκεκριμένη χρηματοδότηση για την καταπολέμηση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στο πλαίσιο του προγράμματος Δικαιώματα και Πολίτες (2014-2020), στο οποίο θα ενσωματωθεί στο πρόγραμμα Daphne³³.

³² Η ουσιαστική συμμετοχή των νέων αποτελεί υποχρέωση των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. και των κυβερνήσεων, όπως περιγράφεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας, στην πρωτοπόρα πρωτοβουλία της Ευρώπης 2020 Νεολαία σε Κίνηση, στο Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τη Νεολαία και σε διεθνή όργανα, όπως το Πρόγραμμα Δράσης της ICPD, το ψηφίσμα που προκύπτει από την 45η σύνοδο της Επιτροπής για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη (ICPD, 2012), τη Διακήρυξη του Πεκίνου και το Πρόγραμμα Δράσης και τα Συμφωνηθέντα Συμπεράσματα της 57ης συνόδου της Επιτροπής για το Καθεστώς των Γυναικών.

³³ Το Fight Against Violence (έργο Daphne) είναι το μόνο πρόγραμμα σε επίπεδο Ε.Ε. για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, των παιδιών και των νέων: (16 Ιουλίου 2013). Daphne III. *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/programme/daphne-programme/index_en.htm

5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να ενσωματώσει πλήρως τη σεξουαλική υγεία στο πλαίσιο των υγειονομικών πολιτικών και προγραμμάτων της, με τρόπο που να αποτελεί μια θετική προσέγγιση ως προς τη σεξουαλική υγεία σε σχέση με την ψυχική υγεία και ευημερία. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική αντιμετώπισης υγείας δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στην πρόληψη του κινδύνου της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και των Σεξουαλικά Μεταδιδόμενων Νοσημάτων μεταξύ των νέων, αλλά θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την προώθηση των σχέσεων σεβασμού απαλλαγμένες από εξαναγκασμό, διακρίσεις και άσκηση βίας .

6. Η Ε.Ε. στην επικράτεια της πρέπει να εργαστεί προς την εναρμόνιση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα, προτείνοντας ελάχιστα πρότυπα³⁴ και μέσω της υποστήριξης της αμοιβαίας εκπαίδευσης μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. Ένα δείγμα των παραπάνω ενεργειών αποτελεί το πρόγραμμα SAFE II, το οποίο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα για την υγεία. Τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. μπορούν να έχουν έμμεση, αλλά σημαντική, επιρροή σχετικά με το πώς τα προγράμματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης εδραιώνονται στο επίπεδο των κρατών - μελών .

7. Τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., όπως η Eurostat, EIGE, ECHI και το ECDC θα πρέπει να αναπτύξουν μέτρα για να διευκολύνουν την τυποποίηση των στοιχείων και τη συλλογή δεδομένων. Η δέσμευση για τη δημιουργία μιας βάσης γνώσεων, για την ενίσχυση κατάλληλων στρατηγικών με στόχο την καταπολέμηση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στην Ε.Ε., θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζεται στους μηχανισμούς χρηματοδότησης και τους προϋπολογισμούς των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων .

8 . Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα επιμέρους κράτη-μέλη θα πρέπει να υπογράψουν και να επικυρώσουν τη Συνθήκη Lanzarote και τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης και να λάβουν υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες των εφήβων (από την ηλικία συναίνεσης έως 18 ετών) και των «νεότερων ενηλίκων» μεταξύ 18-25 ετών κατά την εφαρμογή των Συνθηκών.

³⁴ Τα Διεθνή Στάνταρ Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης στην Ευρώπη του Διεθνή Οργανισμού Υγείας θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι ένας οδηγός σε αυτόν τον τομέα: World Health Organization and the Federal Centre for Health Education (2010). *Standards for Sexuality Education in Europe: A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. Cologne: Federal Centre for Health Education. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: http://www.oif.ac.at/fileadmin/OEIF/andere_Publikationen/WHO_BZgA_Standards.pdf

ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΝΕ- ΑΝΙΚΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕ- ΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗ- ΣΗΣ (ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕ- ΣΙΑ)

Οι εμπλεκόμενοι φορείς παρατηρούν ότι η βία κατά των γυναικών και η σεξουαλική κακοποίηση παιδιών αποτελούν ανησυχητικά φαινόμενα σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Πρόσφατες αποκαλύψεις σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση σε θρησκευτικά και σε άλλα θεσμικά περιβάλλοντα έχουν αναφερθεί ως κινητήριοι παράγοντες για αλλαγή. Σχεδόν όλες οι χώρες έχουν στρατηγικές και σχέδια δράσης για την καταπολέμηση της VAW και της CSA, αν και στην πραγματικότητα ο βαθμός και η ποιότητα με την οποία εφαρμόζονται αυτές οι στρατηγικές διαφέρει ανά χώρα. Ομόφωνα οι εμπλεκόμενοι φορείς συμφωνούν ότι ο αυξανόμενος προσανατολισμός σε αυτά τα θέματα αποτελεί μια ευκαιρία να ενταχθούν σε ημερήσια διάταξη. Γενικότερα αυτή η σύμπνοια απόψεων οδήγησε σε ένα θεσμικό πλαίσιο που εργάζεται πάνω στη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση, στην αυξημένη προτεραιότητα και δράση στον συγκεκριμένο τομέα (περισσότερες υπηρεσίες, τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας, εκστρατείες, κλπ.) και στη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών που εργάζονται για τη δικαιοσύνη, την υγεία ή/και την ισότητα των φύλων. Αναλογιζόμενοι τις χώρες-στόχους της διαβούλευσης, ειδικά την

Ισπανία και την Ιρλανδία, παρατηρείται ότι έχουν κάνει μια αξιοσημείωτη πρόοδο στο πρόσφατο παρελθόν. Κατά την περίοδο 2004 έως 2011, η Ισπανία πραγματοποίησε προόδους με την ανάπτυξη ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας στο πλαίσιο της Πράξης 1/2004. Το 2007, η Ιρλανδία δημιούργησε την Εθνική Υπηρεσία για την Πρόληψη της Οικογενειακής, Σεξουαλικής και Σεξιστικής Βίας (COSC) με στόχο να προωθήσει μια εξολοκλήρου κυβερνητικά συντονισμένη αντιμετώπιση του θέματος.

Αν και η αυξανόμενη προσοχή απέναντι στην VAW και την CSA έχει αναγνωριστεί από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς ως ένα θετικό βήμα, ωστόσο εκφράστηκαν ανησυχίες σχετικά με ορισμένους σοβαρούς περιορισμούς στις πολιτικές και τη νομοθεσία.

Οι ακόλουθες συστάσεις δόθηκαν σχετικά με τις πολιτικές και τη νομοθεσία:

Να θεωρηθούν οι νέοι 12-25 ετών ως μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα και ως ομάδα-στόχος για τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τη σεξουαλική βία

Οι εμπλεκόμενοι φορείς αναγνωρίζουν ότι οι πολιτικές συχνά αποτυγχάνουν να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες ευαισθησίες, τις ανάγκες και τις πολύπλοκες δυναμικές της σεξουαλικής επιθετικότητας, καθώς και άλλα θέματα σεξουαλικής υγείας που βιώνουν οι νέοι. Οι ηλικίες των 12-25 ετών χρησιμοποιούνται συχνά στα σχέδια

δράσης για τους νέους στην απασχόληση, τον αθλητισμό, την ψυχαγωγία και τη νεανική συμμετοχή, αλλά ποτέ σε σχέση με τη σεξουαλική βία. Στα σχέδια για την CSA, οι νέοι κάτω των 18 ετών θεωρούνται πρωτίστως θύματα ή παθητικά αντικείμενα σεξουαλικής κακοποίησης που διαπράχθηκε στο πλαίσιο ιεραρχικών σχέσεων. Στα σχέδια για την VAW, οι νέοι ηλικίας άνω των 18 ετών θεωρούνται ως «ενήλικες», παντρεμένοι ή μέσα σε μακροχρόνιες σχέσεις. Ωστόσο, οι ζωές των νέων σπάνια μπορούν να κατηγοριοποιηθούν τόσο ξεκάθαρα.

Να χρησιμοποιηθεί μια πιο θετική προσέγγιση στη χάραξη πολιτικής για τη σεξουαλικότητα των νέων και να αναγνωριστούν οι νέοι ως σεξουαλικοί φορείς

Οι περισσότεροι εμπλεκόμενοι φορείς παρατηρούν ότι η σεξουαλικότητα, κυρίως η σεξουαλικότητα των νέων, είναι ένα πολιτικά ευαίσθητο θέμα. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές σε χώρες όπου έντονα συντηρητικές ηθικές εντός της οικογένειας και της σεξουαλικότητας κυριαρχούν στη χάραξη πολιτικής και/ή η επιρροή της θρησκείας είναι πολύ ισχυρή στην χάραξη πολιτικής (π.χ. Ελλάδα, Σλοβακία, Λιθουανία, Βουλγαρία). Φαίνεται να υπάρχει μια διστακτικότητα στο να αναγνωριστούν οι νέοι ως σεξουαλικοί φορείς που εμπλέκονται σε σεξουαλικές σχέσεις και συναναστροφές, οι οποίες θα μπορούσαν επίσης ενδεχομένως να είναι βίαιες. Αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στις πολιτικές που επηρεάζουν τους νέους στις ευρωπαϊκές χώρες, δεδομένου ότι μπορεί να δοθεί μικρή ή καθόλου προσοχή στην υγεία και τα δικαιώματα της σεξουαλικής αναπαραγωγής (SRHR) εντός των πολιτικών για τους νέους. Η ανεπάρκεια των πολιτικών είναι ιδιαίτερα εμφανής για τους νέους που είναι μεγαλύτεροι από την ηλικία συναίνεσης αλλά μικρότεροι των 18 ετών. Παρόλο που τα μέλη αυτής της κοινωνικής ομάδας θεωρούνται ακόμα παιδιά,

σύμφωνα με τη Συνθήκη για τα Δικαιώματα των Παιδιών και τη Συνθήκη Lanzarote, έχουν αποκτήσει την νομική αυτονομία για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη σεξουαλική τους δραστηριότητα. Ωστόσο, η έλλειψη καλά προσαρμοσμένων επενδύσεων σχετικά με την πρόληψη συχνά τους εμποδίζει από το να λάβουν καλά πληροφορημένες αποφάσεις σχετικά με τη σεξουαλική τους ζωή. Μια πιο θετική προσέγγιση με σκοπό την ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια ειλικρινή συζήτηση προκειμένου να αντιμετωπιστεί μαζί με τους νέους η σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Εν τέλει, η σεξουαλική υγεία δεν αφορά μόνο στην αποφυγή νοσημάτων και στις μη συναινετικές σεξουαλικές εμπειρίες, αλλά συμπεριλαμβάνει επίσης την ανάπτυξη μιας θετικής σεξουαλικής ταυτότητας και τη δυνατότητα βίωσης σεξουαλικής ευχαρίστησης.³⁵

Να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την ουσιαστική συμμετοχή των νέων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων

Οι νέοι θεωρούνται οι πιο σημαντικοί φορείς για την καταπολέμηση και πρόληψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης. Εκείνοι πρωτίστως κατέχουν τη γνώση για την κατάστασή τους, τα περιβάλλοντά τους, τις προκλήσεις και την κουλτούρα τους, και έχουν το δημοκρατικό δικαίωμα να συμμετέχουν και να συμβάλουν ενεργά στις προσπάθειες που επηρεάζουν τη ζωή τους. Είναι σημαντικό οι κυβερνήσεις να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τους νέους ώστε να συμμετέχουν ουσιαστικά σε όλα τα στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την υλοποίηση, την εποπτεία και την αξιολόγηση των πολιτικών, προγραμμάτων και υπηρεσιών που ασχολούνται με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί επενδύοντας σε υποδομές, όπου οι νέοι θα συμμετέχουν και θα μοιράζονται τις ιδέες και τα οράματά τους για την επίλυση του προβλήματος σε όλα τα επίπεδα, τοπικό, περιφερει-

³⁵ Ο ορισμός του Διεθνούς Οργανισμού Υγείας (WHO): «Η σεξουαλική υγεία είναι μια κατάσταση σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας σε σχέση με τη σεξουαλικότητα. Απαιτεί μια θετική και με σεβασμό προσέγγιση προς την σεξουαλικότητα και τις σεξουαλικές σχέσεις, καθώς και τη δυνατότητα για μια ευχάριστη και ασφαλή σεξουαλική εμπειρία, χωρίς εξαναγκασμό, διάκριση και βία". Ανακτήθηκε στις 29 Οκτώβρη 2013 από: http://www.who.int/topics/sexual_health/en/

ακό και εθνικό. Αυτό περιλαμβάνει την επένδυση στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των νέων, έτσι ώστε να μπορούν να χειρίζονται αποτελεσματικά και να συμβάλουν στις πολιτικές διαδικασίες.

Να προσαρμοστούν οι νομοθετικοί ορισμοί προκειμένου να αντιμετωπιστεί η συνομήλικη σεξουαλική βία

Μια σημαντική παρατήρηση από τους εμπλεκόμενους φορείς στις διάφορες χώρες είναι ότι οι ορισμοί της ενδοοικογενειακής βίας ή/και της βίας με βάση το φύλο εντός της νομοθεσίας συχνά δεν λαμβάνουν υπόψη επαρκώς τις ανάγκες των νεαρών θυμάτων. Η εν λόγω νομοθεσία ασχολείται κατά κύριο λόγο με την προστασία των ανθρώπων, κυρίως των γυναικών, που έρχονται αντιμέτωπες με τη συζυγική βία ή τη βία που διαπράττεται από τον σύντροφο τους με τον οποίο συζούν. Ένα παράδειγμα είναι ο νόμος στην Ιρλανδία, ο οποίος προβλέπει ότι ένα ζευγάρι που βρίσκεται σε σχέση (το οποίο δε συζεί και δεν έχει κανένα παιδί από κοινού), δεν προστατεύεται από το νόμο περί Βίας στην Οικογένεια του 1996.³⁶ Καθώς οι νέοι άνθρωποι είναι πιθανότερο να βρίσκονται σε μια σχέση στην οποία δεν συζούν με το σύντροφό τους, η νομοθεσία αυτή επηρεάζει δυσανάλογα και εξαιρεί ορισμένα θύματα σεξουαλικής επιθετικότητας και βίας. Όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η αδυναμία στη νομοθεσία και η ανάγκη να γίνουν πιο περιεκτικοί οι νομοθετικοί ορισμοί. Παρά το γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν ήταν μία από τις χώρες που συμμετείχε στις διαβουλεύσεις, αξίζει να σημειωθεί ότι τον Μάρτιο του 2013 η κυβέρνηση

ση αποφάσισε να εντάξει στον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας τους νέους 16 και 17 ετών και την καταναγκαστική συμπεριφορά.³⁷ Η εν λόγω απόφαση ελήφθη σύμφωνα με τη δέσμευση της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει την κακομεταχείριση στις εφηβικές σχέσεις.

Να καθοριστεί ο νομικός ορισμός του βιασμού βασισμένος στη μη συναίνεση

Το νομικό πλαίσιο είναι σημαντικό για την αποτροπή των νέων από τη σεξουαλική κακοποίηση. Η νομοθεσία για το βιασμό και τη σεξουαλική βία περιγράφει τι θεωρούνται ποινικές σεξουαλικές πράξεις από το νόμο. Εντός της Ε.Ε. μπορούν να διακριθούν τρεις τύποι νόμου περί βιασμού, οι οποίοι ακολουθούν διαφορετικές γραμμές σε σχέση με το επίπεδο εξαναγκασμού/απροθυμίας που πρέπει να εκφράζεται ώστε να θεωρείται η πράξη έγκλημα: ένας νόμος που βασίζεται στη βία/απειλή, ένας νόμος που βασίζεται στη βία και την αβοήθητη κατάσταση και ένας νόμος που βασίζεται στη μη συναίνεση. Σε χώρες όπου ο βιασμός ορίζεται ως βία που βασίζεται στην απειλή, ο δράστης μπορεί να καταδικαστεί μόνο όταν υπάρχει απόδειξη φυσικής βίας, γεγονός που αφήνει στενά περιθώρια για απόδοση δικαιοσύνης. Σήμερα, μόνο τρεις χώρες στην Ε.Ε. εφαρμόζουν τον νόμο περί βιασμού ο οποίος βασίζεται στη μη συναίνεση: το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και το Βέλγιο. Η αλλαγή του ορισμού περί βιασμού από ένα έγκλημα βίας σε ένα έγκλημα κατά της ακεραιότητας, το οποίο θα βασίζεται στη μη συναίνεση και όχι στον εξαναγκασμό, αποτελεί ένα τρόπο υποστήριξης των ευάλωτων ατόμων και μπορεί να επηρεάσει τη στάση των νέων ως προς τη σεξουαλική ακεραιότητα και τον αυτοπροσδιορι-

³⁶ Ενίσχυση γυναικών. (2012). *Συστάσεις για την αναθεώρηση της νομοθεσίας της Ενδοοικογενειακής Βίας, Νοεμβρίου 2012*. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου του 2013 από: http://www.hcch.net/upload/wop/hidden/2013/womensaid_recom.pdf

³⁷ Υπουργείο Εσωτερικών. (18 Σεπτεμβρίου 2012). Νέος ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας. *Gov.uk*. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://www.homeoffice.gov.uk/media-center/news /domestic-violence-definition>

³⁸ Η εναρμόνιση νομοθεσιών περί βιασμού μεταξύ των χωρών είναι περίπλοκη διότι, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, το ποινικό και το δικονομικό δίκαιο αποτελούν εθνικές αρμοδιότητες. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές νομοθετικές πράξεις που πρέπει να ακολουθήσουν οι ευρωπαϊκές χώρες, όπως οι συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και οι αποφάσεις που λαμβάνονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που διεύρυνε την έννοια του βιασμού (περίπτωση της MC / Βουλγαρίας, CEDH 2005, το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο υπουργός Επιτροπής του 2002, αρθρ. 35 και η Συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης της Κωνσταντινούπολης, το κεφάλαιο V, το άρθρο 36 σχετικά με τη σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού).

σμό.³⁸ Ένας νόμος περί βιασμού που βασίζεται στη μη συναίνεση, και όχι στον εξαναγκασμό, θα μπορούσε σταδιακά να καταστήσει την συναίνεση ως μια φυσική κατάσταση στις σεξουαλικές πράξεις, πράγμα που απαιτεί από όλους τους εμπλεκόμενους να αναλάβουν ενεργά μέτρα και να βρουν διαύλους επικοινωνίας ώστε να εξακριβώσουν την έννοια της συναίνεσης ή «του ξεκάθαρου ναι».³⁹

Να δημιουργηθούν πρωτόκολλα αναφοράς σχετικά με την προστασία των παιδιών και τη σεξουαλική βία, αντί της υποχρεωτικής νομοθετικής αναφοράς

Ως αποτέλεσμα των αποκαλύψεων της σεξουαλικής κακοποίησης σε θρησκευτικά και άλλα θεσμικά όργανα και της αδυναμίας των επαγγελματιών να συντάξουν αναφορές προς τα θεσπισμένα όργανα, προέκυψε μια έντονη συζήτηση σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες σχετικά με το αν θα πρέπει να υπάρχει υποχρεωτική νομοθετική αναφορά που να αναγκάζει τους επαγγελματίες να αναφέρουν στις αρχές αν γνωρίζουν, ή και ακόμα αν υποπτεύονται, περίπτωση παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης. Οι εμπλεκόμενοι φορείς εκφράζουν ανησυχία σχετικά με την κατεύθυνση αυτής της αντιπαράθεσης, λόγω των άμεσων συνεπειών που θα έχει στην εργασία τους με τους νέους η υποχρεωτική υποβολή αναφορών, ιδίως με τους «μεγαλύτερους», δυναμικά σεξουαλικά ενεργούς, νέους. Η νομοθεσία περί υποχρεωτικής αναφοράς τοποθετεί τους επαγγελματίες στην δύσκολη θέση όπου θα πρέπει να αποφασίζουν αν κάτι αποτελεί κακομεταχείριση ή φυσιολογική σεξουαλική

συμπεριφορά. Οι εμπλεκόμενοι φορείς υποστηρίζουν ότι η υποχρέωση αναφοράς περιπτώσεων στις Αρχές θα βλάψει τις σχέσεις εμπιστοσύνης που χτίζουν με τους νέους. Επίσης, οι υποχρεώσεις υποβολής αναφοράς θα αποθαρρύνει τα νεαρά θύματα και τους δράστες από το να ζητήσουν βοήθεια και να μιλήσουν με επαγγελματίες.⁴⁰ Είναι σημαντικό τα παιδιά να είναι προστατευμένα από την εκμετάλλευση και τη σεξουαλική κακοποίηση αλλά οι έφηβοι που, για παράδειγμα, πειραματίζονται με την συναινετική σεξουαλική συμπεριφορά, δεν πρέπει ποτέ να τιμωρούνται. Για αυτούς τους λόγους, οι εμπλεκόμενοι φορείς συνηγορούν για ένα πρωτόκολλο αναφορών και όχι για μια νομοθεσία υποχρεωτικής αναφοράς. Η αλλαγή του νόμου είναι σημαντική, ωστόσο δεν θα αλλάξει τις διάχυτες συνομιλίες και τους κανονισμούς που επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη των σεξουαλικών σχέσεων. Επιπρόσθετα μέτρα χρειάζονται προκειμένου να στοχεύσουν στα έμφυλα πολιτιστικά πρότυπα που βοηθούν στη διαμόρφωση των σεξουαλικών συνδιαλλαγών και των ατομικών πρακτικών των νέων ανθρώπων. Τα επαρκή προληπτικά και θεραπευτικά μέτρα δημόσιας υγείας είναι εξίσου σημαντικά με τα νομικά συστήματα δικαιοσύνης.

³⁹ Για μια εμπειριστατωμένη ανάλυση της νομικής κατάστασης όσον αφορά την Y-SAV και τις συστάσεις: Diesen, C. Lainpelto, K. & Vanwesenbeeck, I. (2013). *Youth Sexual Aggression and Victimization- a European Agenda?* Το χειρόγραφο έχει υποβληθεί για δημοσίευση.

⁴⁰ Το συμπέρασμα ότι η υποχρεωτική νομοθετική αναφορά θα αποθαρρύνει τα θύματα να αναζητήσουν βοήθεια προκύπτει επίσης από τη διεθνή έρευνα. Gielen et al. (2000). Women's Opinions About Domestic Violence Screening and Mandatory Reporting. *American Journal of Preventive Medicines*, 19(4), 279-85. Malecha et al. (2000). Mandatory Reporting of Intimate Partner Violence: Safety or Retaliatory Abuse for Women? *Journal of Women's Health & Gender-based Medicine*, 9(1), 75-78.

ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΟΛΗΨΗ

Από διεθνείς μελέτες έχουν συλλεχθεί αποδεικτικά στοιχεία ότι η σεξουαλική βία είναι ένα από τα πιο δαπανηρά διαπροσωπικά εγκλήματα στον κόσμο, ιδιαίτερα, λαμβάνοντας υπόψη την ισχυρή επικράτηση του φαινομένου και τις επακόλουθες δαπάνες για την υγεία και την ψυχολογική και νομική υποστήριξη.⁴¹ Οι εμπλεκόμενοι φορείς επισημαίνουν κατ' εξακολούθηση και σε όλα τα επίπεδα την ανάγκη για βασικές στρατηγικές πρόληψης για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της σεξουαλικής βίας.

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους η πρωτοβάθμια πρόληψη μπορεί να καλύψει μια μεγάλη ομάδα νέων ανθρώπων είναι μέσω μιας υποχρεωτικής και πλήρως εφαρμοσμένης ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης (CSE) τόσο εντός όσο και εκτός σχολικού πλαισίου. Στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων έχουν εντοπιστεί οι ακόλουθοι κρισιμοι περιορισμοί του CSE:

- Υπάρχει μια ιδιαίτερη προσήλωση στους κινδύνους, όπως εκείνοι της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και της διάδοσης σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, ενώ δίνεται ελάχιστη ή καμία σημασία στις σεξουαλικές σχέσεις οι οποίες βασίζονται στο σεβασμό, το ήθος και την ευχαρίστηση και στη σχέση μεταξύ του δεσπόμενου έτερο-κανονιστικού προτύπου και του σεξουαλικού εξαναγκασμού. Στα περιβάλλο-

να εκείνα όπου οι θρησκευτικές δυνάμεις ασκούν μεγάλη επιρροή, η εκπαίδευση συχνά προωθεί την αποχή από τη σεξουαλική δραστηριότητα. Η προτροπή αποχής δεν αντιμετωπίζει σωστά τις πραγματικότητες των νέων ανθρώπων και τους καθιστά απροετοίμαστους.

- Στο πλαίσιο των στρατηγικών πρόληψης, δίνεται έμφαση στη μετάδοση γνώσης ενώ το επίκεντρο θα έπρεπε να είναι στις συμπεριφορές που σχετίζονται με τις σχέσεις των δύο φύλων, στις σεξουαλικές αλληλεπιδράσεις και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων γύρω από τη διαπραγμάτευση και επικοινωνία μέσα στις σχέσεις.
- Παρά το γεγονός ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι υποχρεωτική σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε.,⁴² ο τρόπος που αυτή εφαρμόζεται καθώς και ο βαθμός που καταπιάνεται με τη σεξουαλική βία διαφέρει. Συχνά απουσιάζουν τα σαφή πρότυπα ποιότητας και εποπτείας, και σε πάρα πολλές περιπτώσεις η ποιότητα και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης εξαρτάται από τις δεξιότητες, τις γνώσεις και το ιδεολογικό υπόβαθρο του εκάστοτε παιδαγωγού ή/και του ιδρύματος.
- Οι κανονισμοί δίνουν το δικαίωμα στους γονείς να αποσύρουν τα παιδιά τους από τα υποχρεωτικά προγράμματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, γεγονός το οποίο επηρεάζει το δικαίωμα των παιδιών στην εκπαίδευση σχετικά με το σώμα τους και το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνει αποφάσεις που βασίζονται στη σωστή ενη-

⁴¹ WHO Health & Violence reports; Morrison, Z., Quadara, A., & Boyd, C. (2007). "Ripple effects" of sexual assault (ACSSA Issues No. 7). Melbourne: Australian Centre for the Study of Sexual Assault, Australian Institute of Family Studies; Miller, T.R., Cohen, M.A & Wiersema, B. (1996). Victim Costs and Consequences: A New Look, Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice; Dubourg, R. Hamed, J & Thorns, J. (2005). The economic and social costs of crime against individuals and households, 2003/04, Home Office Online Report 30/05; Post, L. A., Mezey, N., Maxwell, C. D., & Wibert, W. N. (2002). The rape tax: Tangible and intangible rape costs. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(7), 773-82.

⁴² Για επισκόπηση βλέπε European Parliament and DG for Internal Policies of the Union. (2013), Policies for sexuality education in the European Union: Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://bookshop.europa.eu/en/policies-for-sexuality-education-in-the-european-union-pbBA3113725/>

μέρωση.⁴³

- Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει μια στενή οπτική όσον αφορά στη «προστασία» των κοριτσιών, διδάσκοντάς τους πώς να περιχαράξουν τα όριά τους, αντί, μαζί αγόρια και κορίτσια να συζητούν για τον σεβασμό μέσα στις σχέσεις.
- Οι εκπαιδευτικοί και οι εργαζόμενοι με νέους συχνά νιώθουν ότι στερούνται των κατάλληλων εφοδίων για να συζητήσουν για τη σεξουαλική βία μαζί με τους νέους και πολλές φορές δεν υπάρχει κάποιο πλαίσιο σχετικά με το πώς να δώσουν συνέχεια σε ερωτήματα που προκύπτουν, πώς να αναφέρουν θύματα, καθώς και τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με τους κανονισμούς υποβολής αναφορών και πρωτοκόλλων.

Οι ακόλουθες συστάσεις δόθηκαν για την ενδοσχολική και εξωσχολική πρόληψη:

Να χρησιμοποιηθεί μια θετική προσέγγιση σε σχέση με τη σεξουαλικότητα και να στραφεί το επίκεντρο στην ενδυνάμωση στάσεων και δεξιοτήτων

Οι εμπλεκόμενοι φορείς συμμαρίζονται την άποψη ότι μια θετική προσέγγιση όσον αφορά στη σεξουαλικότητα και η αναγνώριση των νέων ως ατόμων με σεξουαλικά συναισθήματα μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ανοικτή επικοινωνία μεταξύ των νέων. Κατά την τελευταία δεκαετία, εντός του πλαισίου

των διεθνών ερευνητικών κύκλων, έχουν συναντηθεί στοιχεία για τη σχέση μεταξύ της ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και των θετικών αποτελεσμάτων αυτής στην υγεία μεταξύ των νέων.⁴⁴ Για την καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση να διαλύσει τους μύθους που καθιστούν φυσιολογική τη σεξουαλική βία. Θα πρέπει, επίσης, να εκπαιδεύσει τους νέους να αναλύουν κριτικά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα άλλα μηνύματα που μεταδίδουν στενά μοντέλα σχετικά με το τι είναι θηλυκότητα και αρρενωπότητα. Η επαναλαμβανόμενη σεξουαλική βία και οι έμφυλες διαστάσεις της πρέπει να αποτελούν βασική πτυχή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης για να μπορέσουν οι νέοι να αναγνωρίζουν τον σεξουαλικό εξαναγκασμό. Η παροχή πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους και την κατάλληλη συμπεριφορά προς τους νέους δεν είναι αρκετή: χρειάζεται να βελτιώσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες για να είναι σε θέση να ενεργήσουν σύμφωνα με αυτή τη γνώση.

Η πρόληψη να επικεντρωθεί στα αγόρια και την αρρενωπότητα

Τόσο οι νεαρές γυναίκες όσο και οι άνδρες, πρέπει, αρχικά, να αναγνωρίσουν την κουλτούρα εκείνη η οποία συνεχίζει να επιτρέπει την εμφάνιση της σεξουαλικής βίας, και έπειτα, να την αμφισβητήσουν. Η πρόληψη της σεξουαλικής βίας που δίνει έμφαση αποκλειστικά στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης και στην ικανότητα των γυναικών να λένε όχι έρχεται σε άμεση αντίθεση με το μοντέλο συναίνεσης το οποίο υποστηρίζει την ενεργή επικοινωνία μεταξύ των συντρόφων. Η τρέχουσα στρατηγική πρόληψης αντι

⁴³ Όπως ορίζεται στη Συνθήκη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τη Συνθήκη Lanzarote και τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

⁴⁴ Για παράδειγμα: Kirby, D. (2007). Sex and HIV Programs: Their Impact on Sexual Behaviors of Young People Throughout the World. *Journal of Adolescent Health* 40: 206-217; Palmer, L. (2010). *Advancing Promising Program and Research/Evaluation Practices for Evidence-based Programs Reaching Very Young Adolescents: A Review of the Literature*. Washington, DC: Institute for Reproductive Health, Georgetown University; UNESCO. (2009). *International Technical Guidance on Sexuality Education: an evidence-informed approach for schools, teachers and health educators, Volume 1 & 2*. Paris: UNESCO. Published in partnership with UNAIDS, UNFPA, UNICEF and WHO; UNESCO. (2010). *Levers of success: Case studies of national sexuality education programmes*. Paris: UNESCO. Ανακτήθηκε στις 29 October 2013 από: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001884/188495e.pdf>; Yankah, E. and Aggleton, P. (2008). Effects and Effectiveness of Life Skills Education for HIV prevention in Young People. *AIDS Education and Prevention* (20), 465–485.

να προωθεί την επικοινωνία μεταξύ των συντρόφων, ενισχύει το έμφυλο πρότυπο ότι η αρσενική σεξουαλική ορμή είναι ανεξέλεγκτη και ότι οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για την τοποθέτηση ορίων και τη διαχείριση της σεξουαλικής συμπεριφοράς των ανδρών. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη η περαιτέρω ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων και πρόληψης που θα απευθύνεται στα αγόρια και που θα τα κάνει να σκέφτονται εναλλακτικά μοντέλα αρρενωπότητας αποκομμένα από τη σεξουαλική ανδρεία και επιθετικότητα.

Να διασφαλιστεί η συμμετοχή των νέων στο σχεδιασμό ή/και στην προώθηση της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης

Εντός του πλαισίου της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, οι νέοι πρέπει να ληφθούν πιο σοβαρά υπόψη ως πηγές γνώσης πάνω σε θέματα που τους αφορούν. Μπορούν να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στο σχεδιασμό των προγραμμάτων σεξουαλικότητας. Σε ορισμένες χώρες υπήρξαν θετικές εμπειρίες με μεθοδολογίες συμμετοχής ή την πρόσκληση εξωτερικών εμπειρογνομόνων, οι οποίοι ήταν συχνά συνομήλικοι που ανήκαν σε οργανώσεις νεανικής ηγεσίας, για να μιλήσουν γύρω από τη σεξουαλική βία. Υπάρχουν θετικά παραδείγματα εργαστηρίων σεξουαλικότητας με βάση τα δικαιώματα -μέσα στα σχολεία και με ομάδες εκτός του σχολικού περιβάλλοντος, τα οποία καθοδηγήθηκαν από Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ) και οργανώσεις νεανικής ηγεσίας.⁴⁵

Η ενδυνάμωση της ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης μέσω της δημιουργίας ελάχιστων προτύπων και της παρακολούθησής τους

Προκειμένου να γίνει η παρακολούθηση μιας αποτελεσματικής εφαρμογής της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, απαιτείται ο καθορισμός ελάχιστων προτύπων. Τόσο τα πρότυπα

του Διεθνούς Οργανισμού Υγείας (WHO) στην Ευρώπη, όσο και του Ομοσπονδιακού Κέντρου για την Εκπαίδευση στην Υγείας (BZgA) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για αυτή τη περίπτωση. Σύμφωνα με τα παραπάνω πρότυπα η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση επιδιώκει (μεταξύ άλλων) το ακόλουθο αποτέλεσμα: «Να είναι σε θέση να χτίσουν (σεξουαλικές) σχέσεις, στις οποίες υπάρχει αμοιβαία κατανόηση και σεβασμός για τις ανάγκες και τα όρια του ενός και του άλλου και να έχουν ισότιμες σχέσεις. Αυτό συμβάλλει στην πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής βίας».⁴⁶

Η παροχή κατάλληλης και επαρκούς εκπαίδευσης στους επαγγελματίες

Οι εκπαιδευτικοί και οι εργαζόμενοι με νέους σημείωσαν ότι, προκειμένου να συζητήσουν με τους νέους για τη σεξουαλική βία και να παρέχουν στήριξη με ευαισθησία και χωρίς επίκριση, χρειάζονται εκπαίδευση για να ενδυναμώσουν την αυτοπεποίθηση και τις δεξιότητές τους, καθώς επίσης, χρειάζονται πρόσβαση σε εκπαιδευτικές μεθόδους και πληροφορίες. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να υποστηρίξουν την ένταξη του περιεχομένου της σεξουαλικής βίας στα προγράμματα κατάρτισης των εκπαιδευτικών και στην εκπαίδευση των δασκάλων. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να διαθέσουν παιδαγωγικές μεθόδους μέσω διαδικτυακών πηγών γνώσεων ή να δοθεί χρηματοδότηση σε ένα θεσμικό όργανο που θα μπορεί να συμβουλευσει κατάλληλα τους εκπαιδευτικούς και τους εργαζόμενους με τους νέους. Επιπροσθέτως, στα πλαίσια της προώθησης της πρόληψης της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης μέσω της εκπαίδευσης στα σχολεία, είναι ζωτικής σημασίας να σχηματιστούν στρατηγικές συμμαχίες που θα εντάξουν τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία, όπως είναι οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, οι εκπαιδευτικές οργανώσεις και τα εθνικά συμβούλια νεολαίας.

⁴⁵ Βλέπε για παράδειγμα τις εκθέσεις με τις ειδικές συστάσεις προς τις χώρες: <http://ysav.rutgerswpf.org/content/recommendations>

⁴⁶ Περιφερειακό Γραφείο του WHO Ευρώπη και BZgA. (2010) Standards for Sexuality Education in Europe. A Framework for policymakers, education and health authorities and specialists.

Η επένδυση σε συμπληρωματική πρόληψη για την εξωσχολική νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση

Ενώ τα σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι σημαντικοί χώροι για την πρόληψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης, κάποιοι νέοι άνθρωποι που έχουν περιθωριοποιηθεί από την βασική εκπαίδευση δεν μπορούν να επωφεληθούν από την Ολοκληρωμένη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση και τα σεξουαλικά προγράμματα που αφορούν στην πρόληψη της σεξουαλικής βίας στα σχολεία. Είναι σημαντικό οι νέοι να ενταχθούν στην πρωτοβάθμια πρόληψη μέσω διαφόρων διαύλων, όπως μέσω της κοινωνικής εργασίας, και να επενδύσουν σε δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί και διαχειρίζονται από τους ίδιους τους νέους. Έχει αναφερθεί από τους εμπλεκόμενους φορείς ότι οι ΜΚΟ που εργάζονται πάνω στη πρόληψη της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης θα πρέπει να χρηματοδοτούνται επαρκώς.

ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι θα έπρεπε να υπάρχουν συγκεκριμένες υπηρεσί-

ες υποστήριξης για τα νεαρά θύματα της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης, είτε ανεξάρτητες, είτε εντός των υφιστάμενων υπηρεσιών για τη σεξουαλική βία. Σε ορισμένες χώρες έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες για την παροχή δωρεάν συμβουλών SRHR και βοήθειας προς τους νέους σχετικά με τη σεξουαλική βία.⁴⁷ Επιπλέον, έχει αποκτηθεί εμπειρία με τα λεγόμενα «one-stop» κέντρα αντιμετώπισης βιασμού (για παράδειγμα στην Ολλανδία, τη Δανία και την Αυστρία). Σε αυτά τα κέντρα ιατροδικαστές, νοσηλευτές, αστυνομικοί και εργαζόμενοι στον τομέα της ψυχικής υγείας συνεργάζονται για να προσφέρουν το συντομότερο δυνατόν την ελάχιστη δυνατή βοήθεια, ενώ το θύμα δεν είναι υποχρεωμένο να παρουσιαστεί σε διάφορες υπηρεσίες που βρίσκονται σε διάσπαρτες τοποθεσίες. Ωστόσο, τα παραπάνω κέντρα αποτελούν την εξαίρεση, καθώς μέσα από τις διαβουλεύσεις και τη βάση δεδομένων του προγράμματος Y - SAV, μπορεί να προκύψει το συμπέρασμα ότι υπάρχουν ελάχιστες, κρατικά επιχορηγούμενες, υπηρεσίες που απευθύνονται στα θύματα νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης. Συχνά η παιδική σεξουαλική κακοποίηση και η σεξουαλική βία κατά των γυναικών αντιμετωπίζονται ως δύο ξεχωριστά θέματα. Οι νέοι ηλικίας κάτω των 18 παραπέμπονται σε γραμμές υποστήριξης και κέντρα για παιδιά, ενώ τα άτομα ηλικίας άνω των 18 πρέπει να αναζητήσουν υποστήριξη σε υπηρεσίες που είναι εστιασμένες στην ενδοοικογενειακή βία.

⁴⁷ Για παράδειγμα, οι ώρες διαβούλευσης Συναισθημάτων και στήριξης που παρέχεται από την οργάνωση FierFryslan στην Ολλανδία.

Οι ακόλουθες συστάσεις δόθηκαν σχετικά με τη φροντίδα και υποστήριξη:

Την δημιουργία υπηρεσιών φιλικές προς τους νέους

«Η παροχή υπηρεσιών φιλικών προς τη νεολαία σχετίζεται με την παροχή υπηρεσιών υγείας βασισμένων σε μια ολοκληρωμένη κατανόηση του τι θέλουν οι νέοι σε μια δεδομένη κοινωνία ή κοινότητα. Βασίζεται στην κατανόηση και το σεβασμό προς τις πραγματικότητες τόσο της διαφορετικότητας όσο και των σεξουαλικών δικαιωμάτων των νέων».⁴⁸

Οι νέοι αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια σχετικά με την πρόσβασή τους στην υγειονομική περίθαλψη και στις υπηρεσίες υποστήριξης σχετικά με τη σεξουαλική βία. Συχνά δεν διαθέτουν τις πληροφορίες σχετικά με το πού και πώς μπορούν να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες, οι ώρες λειτουργίας τους είναι πάρα πολύ περιορισμένες (ιδίως για τους νέους που πηγαίνουν σχολείο), οι υπηρεσίες μπορεί να είναι πολύ ακριβές και οι νόμοι και οι πολιτικές θα μπορούσαν να περιορίσουν την ανωνυμία τους. Για την προσέγγιση των νεαρών θυμάτων σεξουαλικής βίας είναι σημαντική η δημιουργία υπηρεσιών σε προσβάσιμα σημεία με ελαστικό ωράριο και η διασφάλιση ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες είναι επαρκείς. Οι υποστηρικτικές οργανώσεις θα μπορούσαν να προσαρμόσουν τα μηνύματά τους προκειμένου αυτά να είναι προσφιλή προς τους νέους ξεφεύγοντας από την παρωχημένη χρήση του όρου της ενδοοικογενειακής βίας. Μπορούν, επίσης, να κάνουν τις υπηρεσίες τους προσφιλείς στους νέους ενημερώνοντας τις γνώσεις τους πάνω, για παράδειγμα, στην κακοποίηση μέσω των νέων μέσων μαζικής ενημέρωσης, της τεχνολογίας GPS κλπ. Οι προσαρμοσμένες υπηρεσίες πρέπει, επίσης, να σχεδιάζονται για συγκεκριμένες κατηγορίες νέων, με διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, με αναπηρία, που συχνά αντιμετωπίζουν άλλες προκλήσεις και έχουν συγκεκριμένες ανάγκες.

Πειράματα που παρέχουν υποστήριξη σε νεαρά θύματα σεξουαλικής βίας με τη χρήση ανώνυμης απευθείας διαδικτυακής σύνδεσης, όπου η βοήθεια παρέχεται μέσω φόρουμ απευθείας σύνδεσης και διαδικτυακής συνομιλίας (chat) ή μέσω ανταλλαγής ηλεκτρονικών μηνυμάτων (email) με έναν επαγγελματία, αξίζουν ευρύτερης εφαρμογής, τα οποία θα λειτουργούν συμπληρωματικά της πρόσωπο με πρόσωπο υποστήριξης.

Την δημιουργία προϋποθέσεων για ουσιαστική συμμετοχή των νέων στο σχεδιασμό, την αξιολόγηση και την εφαρμογή των υπηρεσιών

Οι ίδιοι οι νέοι βρίσκονται στην καλύτερη θέση να εκφράσουν τις ανάγκες τους και να παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με το κατά πόσο καλύπτονται αυτές καθαυτές οι ανάγκες τους στην πραγματικότητα. Για αυτό, είναι σημαντική η εξασφάλιση ευκαιριών προκειμένου οι νέοι να συμμετέχουν στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και υποστήριξης για τα θύματα της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης.

Την εκπαίδευση των επαγγελματιών, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τα δικαιώματα των νέων

Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς υπογραμμίζουν την ανάγκη εκπαίδευσης των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και της υγείας των κοινωνικών λειτουργών, έτσι ώστε να μπορούν να καταλάβουν πιο αποτελεσματικά τις πραγματικότητες των νέων ανθρώπων, τη σημασία των κοινωνικών μέσων δικτύωσης και της ειδικής αργκό που χρησιμοποιείται μεταξύ των νέων, και να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους. Όταν υπάρχουν πρωτόκολλα σχετικά με τη μεταχείριση των θυμάτων της σεξουαλικής βίας, θα πρέπει να γίνει η κατάλληλη εκπαίδευση στους επαγγελματίες σχετικά με το πώς να εργαστούν με αυτά τα πρωτόκολλα και πώς να τα εφαρμόσουν σε περιπτώσεις νεαρών θυμάτων. Είναι επίσης σημαντικό να λάβουμε υπόψη ότι στους σεξουαλικά ε-

⁴⁸ Υπηρεσίες φιλικές προς τους νέους. *International Planned Parenthood Federation*. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://ippf.org/our-work/what-we-do/adolescents/services>.

νεργούς νέους ανθρώπους ενέχει ο κίνδυνος στιγματισμού και ο φόβος μιας επικριτικής συμπεριφοράς από τους επαγγελματίες μπορεί να αποτρέψει τα νεαρά θύματα σεξουαλικής βίας στο να αναζητήσουν βοήθεια. Προκειμένου να προσφέρουν υποστήριξη με ευαισθησία και να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον στο οποίο τα νεαρά θύματα θα αισθάνονται ασφάλεια για να συζητήσουν τη σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση, είναι επίσης σημαντικό οι επαγγελματίες υγείας και οι κοινωνικοί λειτουργοί να αμφισβητηθούν για το δικό τους τρόπο σκέψης και τις προκαταλήψεις τους.

Την εξασφάλιση της βιώσιμης χρηματοδότησης και τη συνέχεια παροχής υπηρεσιών

Συχνά οι υπηρεσίες για τα θύματα σεξουαλικής βίας παρέχονται από μερικώς μη-κυβερνητικές οργανώσεις που υποστηρίζονται οικονομικά από το κράτος. Η βιώσιμη χρηματοδότησή τους και η διαθεσιμότητα των υπηρεσιών τους αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση του βασικού δικαιώματος των θυμάτων σεξουαλικής βίας για υγειονομική περίθαλψη και υποστήριξη.⁴⁹ Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, οι υπηρεσίες και τα καταφύγια αναγκάζονται να αφιερώνουν χρόνο για την εύρεση χορηγών ενώ θα μπορούσε διαφορετικά ο χρόνος αυτός να είχε χρησιμοποιηθεί για τη βοήθεια των θυμάτων. Μερικές φορές, έρχονται αντιμέτωποι με περικοπές στον προϋπολογισμό τους λόγω της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης και στερούνται άλλης διεξόδου πέραν του τερματισμού της λειτουργίας τους.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ (Y-SAV)

Η διαβούλευσή μας με τους εμπλεκόμενους φορείς αποκάλυψε ένα κενό στον τομέα της ευαισθητοποίησης και στις εκστρατείες γύρω από τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Σε πολλές χώρες, οι κυβερνήσεις χρηματοδοτούν εθνικές εκστρατείες σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία και την κακοποίηση των παιδιών, γεγονός το οποίο οδήγησε στην αύξηση της ευαισθητοποίησης στα θέματα αυτά από τον πληθυσμό. Ωστόσο, παρατηρήθηκε ότι οι περισσότερες εκστρατείες αποτυγχάνουν να επικεντρωθούν στις συγκεκριμένες δυναμικές της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης και στις πιο λεπτές μορφές εξαναγκασμού. Οι εκστρατείες ασχολούνται, κατά κύριο λόγο, με τη σωματική βία δείχνοντας αφίσες κακοποιημένων γυναικών, συνήθως μεταξύ 30 και 50 ετών, και παιδιών, ως παθητικά θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, ενώ δεν απευθύνονται στους νέους. Μια άλλη κρίσιμη παρατήρηση είναι ότι οι εκστρατείες συχνά επικεντρώνονται στην γυναίκα-θύμα και στο ρόλο της αναζήτησης στήριξης και αναφοράς, ενώ σπάνια απευθύνονται προς τους άνδρες, τα αγόρια και τους δράστες. Η ιδέα που αναπαράγεται είναι ότι η σεξουαλικότητα των ανδρών είναι κατά κάποιο τρόπο ανεξέλεγκτη και οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για τον καθορισμό των ορίων και την άρνηση.

⁴⁹ Όπως αναφέρεται στη Νομοθεσία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, για παράδειγμα, η Συνθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Κωνσταντινούπολη και η σύσταση 19 της Συνθήκης για την Εξάλειψη της Διάκρισης κατά των Γυναικών (CEDAW) σχετικά με τη Βία κατά των Γυναικών.

Οι ακόλουθες συστάσεις δόθηκαν για την ευαισθητοποίηση και εκστρατεία:

Επένδυση σε εκστρατείες που καλύπτουν το πλήρες φάσμα της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης και που απευθύνονται στους παρισταμένους και τους άνδρες

Απαιτείται η επένδυση σε εκστρατείες που αφορούν στη σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση μέσω της ενθάρρυνσης για μια ανοικοδόμηση της έννοιας της αρρενωπότητας, προωθώντας επικοινωνιακά μοντέλα συναίνεσης, και τονίζοντας την ευθύνη και τον ρόλο των παρευρισκομένων να παρεμβαίνουν σε βίαιες καταστάσεις ή να αμφισβητούν τους κανόνες που νομιμοποιούν τη σεξουαλική βία. Για παράδειγμα, στην Ολλανδία και την Ιρλανδία μπορούν να υπάρχουν διάφορες ορθές πρακτικές σχετικά με τη σεξουαλική επιθετικότητα. Στην Ολλανδία η εκστρατεία «Μίλα άνετα για το σεξ» στοχεύει κυρίως στην πρόληψη της σεξουαλικά υπερβατικής συμπεριφοράς μεταξύ των νέων ηλικίας 12-18 ετών. Μέσω των διαδικτυακών παρεμβάσεων (παιχνίδια) και της εκστρατείας με αφίσες, το κυρίαρχο μήνυμα που θα πρέπει να μεταδίδεται είναι το πόσο σημαντικό είναι να μιλάει κανείς ανοιχτά για το σεξ και να ρωτάει για τις επιθυμίες και τα όρια του άλλου ατόμου, αντί να καταλήγει αυθαίρετα στο συμπέρασμα της συγκατάθεσης. Η εκστρατεία «2in2u» που εφαρμόστηκε από την Ιρλανδική Ενίσχυση Γυναικών απομακρύνεται από το στενό ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας και αποσκοπεί στην αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τις υγιείς σχέσεις και τις πιο λεπτές συμπεριφορές καταναγκασμού-παρακολούθησης, καταπίεσης και ελέγχου μέσα στις σχέσεις.

Διερεύνηση των δυνατοτήτων των κοινωνικών δικτύων προς προσέγγιση των νέων

Οι εμπλεκόμενοι φορείς έθεσαν επίσης επί τάπητος ότι θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω η δυνατότητα αντιμετώπισης της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης μέσω των κοινωνικών δικτύων. Ω-

στόσο, σύμφωνα με τους ίδιους, τα κοινωνικά δίκτυα δεν θα μπορούσαν ποτέ να αντικαταστήσουν τις εκστρατείες και προσπάθειες πρόληψης κατά τις οποίες υπάρχει πραγματική επαφή με την ομάδα-στόχο. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορεί να αποτελέσουν ένα συμπληρωματικό μέσο των άλλων προσεγγίσεων, προκειμένου να προωθηθεί η συζήτηση και να απευθυνθεί στο ευρύ κοινό. Ωστόσο, όσον αφορά στην αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της σεξουαλικής βίας, η ευαισθητοποίηση θα πρέπει πάντοτε να συνδυάζεται με μακροπρόθεσμες επενδύσεις για μια διεξοδική πρόληψη σε πολλαπλά επίπεδα με στόχο τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, όπως είναι τα σχολεία, οι οικογένειες και οι συνομήλικες ομάδες.

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΔΗΛΩΝΟΥΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗΣ

Οι χώρες διαφέρουν ως προς τους τρόπους που ασχολούνται με τους νέους που έχουν αποκλίνοσα σεξουαλική συμπεριφορά και ως προς το ποιος ακριβώς ασχολείται μαζί τους. Ωστόσο, υπάρχει μια κοινή συμφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, ότι δεν αποδεικνύονται επαρκή τα προγράμματα θεραπείας για τους νέους που έχουν διαπράξει σεξουαλικό παράπτωμα και ότι δεν έχουν ικανοποιητικά εδραιωθεί και ενσωματωθεί στο νομικό σύστημα των περισσότερων χωρών. Στις περισσότερες περιπτώσεις, επικρατεί μια αυστηρή συζήτηση νόμου και τάξης, η οποία συχνά αναπαράγεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τους συντηρητικούς πολιτικούς, οι οποίοι ζητούν αυστηρότερες ποινές για τους ανήλικους σεξουαλικούς παραβάτες. Υπάρχει μια έλλειψη εκπαιδευτικών προγραμμάτων δημόσιας χρηματοδότησης τα οποία να προωθούν μια αλλαγή νοοτροπίας και συμπεριφοράς.

Οι ακόλουθες συστάσεις δόθηκαν για τη θεραπεία των νεαρών δραστών και των νέων που εμφανίζουν συμπεριφορά διακινδύνευσης:

Επένδυση σε υποχρεωτικά εκπαιδευτικά προγράμματα για τους νέους δράστες και τους νέους που εμφανίζουν συμπεριφορά διακινδύνευσης

Κατά τη διάρκεια της εφηβείας, οι νέοι αρχίζουν να ανακαλύπτουν τα όριά τους και ορίζουν τι είναι κατάλληλη και τι ανάρμοστη σεξουαλική συμπεριφορά. Η πιθανότητα επανάληψης του παραπτώματος θα μπορούσε να μειωθεί μέσω υποχρεωτικών προγραμμάτων που επικεντρώνονται στην εκμάθηση από τα λάθη, και που προκαλούν με θετικό τρόπο τους νέους να αλλάξουν τη συμπεριφορά και τις απόψεις τους. Ένα υποχρεωτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα θεωρείται πιο αποτελεσματικό για την αντιμετώπιση των νεαρών παραβατών από τη φυλάκιση, το πρόστιμο ή την υποχρεωτική υπηρεσία στην κοινότητα, ιδιαίτερα όταν οι νέοι εμφανίζουν από νωρίς σημάδια επιβλαβούς σεξουαλικής συμπεριφοράς χωρίς ψυχοπαθολογική διάγνωση, ή διαπράττουν ένα μικρό παράπτωμα. Οι ακόλουθες πτυχές ενός εκπαιδευτικού προγράμματος τέθηκαν ως καίρια σημεία για την προώθηση μιας πιο θετικής σεξουαλικής συμπεριφοράς στο μέλλον: η αλλαγή της αρνητικής στάσης των δύο φύλων, η ανάπτυξη ικανοτήτων αναγνώρισης των σεξουαλικών ορίων του ατόμου και των άλλων, και η ικανότητα διαχείρισης της συνομήλικης πίεσης και των πηγών κοινωνικής επιρροής, όπως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Επίσης, τα υποχρεωτικά εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν προληπτικά σε εθελοντική βάση.

Εξασφάλιση της θεσμικής, οργανωσιακής και χρηματοδοτικής δομής και βιωσιμότητας των προγραμμάτων που αφορούν στους νεαρούς δράστες

Μια θεσμική δομή για να είναι αποτελεσματική θα πρέπει να υπάρχει ή να έχει συσταθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να ενσωμα-

τωθεί ένα υποχρεωτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, κατά προτίμηση, στο νομικό σύστημα της χώρας. Θα πρέπει οι δραστηριότητες και οι ευθύνες να είναι καλά συντονισμένες, καθώς και μια κεντρική αρχή θα πρέπει να είναι υπεύθυνη για το συντονισμό των υπηρεσιών και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Για παράδειγμα, τα Συμβούλια Παιδικής Πρόνοιας θα μπορούσαν να λαμβάνουν μέρος στην παροχή συμβουλευτικής προς τον ενάγοντα σχετικά με την κατάλληλη θεραπεία του νεαρού παραβάτη, και θα πρέπει να υπάρχουν σαφείς νομικές συμφωνίες όσον αφορά στην ευθύνη και στις διαδικασίες (π.χ. η υπόθεση θα επανέλθει στο δικαστήριο ή θα επιβληθεί μια διαφορετική πιο αυστηρή τιμωρία στην περίπτωση που το νεαρό άτομο δεν εμφανιστεί). Επιπλέον, οι γονείς και άλλοι κηδεμόνες θα πρέπει να συμμετέχουν και να υποστηρίζονται προκειμένου να μπορέσουν να συζητήσουν επαρκώς για θέματα σεξουαλικότητας με τα παιδιά τους.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Για την ενημέρωση των εθνικών πολιτικών και την προβολή και ευαισθητοποίηση του προβλήματος είναι απαραίτητη μια δομημένη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση. Η γνώση σχετικά με τη βία με βάση το φύλο, τη βία κατά των γυναικών και τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών στην Ευρώπη έχει αρχίσει να συσσωρεύεται σε διάφορες βάσεις δεδομένων.⁵⁰ Παρόλα αυτά, η προβολή στους νέων των συγκεκριμένων δεδομένων σχετικά με τη σεξουαλική βία μεταξύ των νεαρών κοριτσιών και αγοριών είναι ιδιαίτερα περιορισμένη, τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και στο εσωτερικό των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πληροφοριακή βάση του προγράμματος Y-SAV αποκαλύπτει ότι σε πολλές χώρες υπάρχει έλλειψη μελέτης σχετικά με την διάδοση, τον κίνδυνο και τους προσαρμοστικούς παράγοντες στην ηλικιακή ομάδα του έργου (12-25 ετών). Οι ορισμοί, οι δείκτες και οι μεθοδολογίες συλλογής δεδομένων είναι διαφορετικοί, γεγονός που καθιστά δύσκολο το να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των χωρών και να υπάρχει μια επαρκής εκτίμηση της εξάπλωσης και της συχνό-

τητας της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵¹

Για την έρευνα και εποπτεία της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης δόθηκαν οι ακόλουθες συστάσεις:

Η ενιαία συλλογή δεδομένων και η εδραίωση ομοιόμορφων ποιοτικών προτύπων και δεικτών για τον έλεγχο της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης

Ιδιαίτερα σε χώρες όπου οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες είναι αποκεντρωμένες στις περιφέρειες ή τους δήμους, οι Εθνικές Αρχές θα πρέπει να εξασφαλίσουν την εναρμόνιση της συλλογής δεδομένων και να δημιουργήσουν ένα ενιαίο σύνολο προτύπων ποιότητας και δεικτών για την εποπτεία της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης.

Η συλλογή στοιχείων σχετικά με τη σεξουαλική βία διαχωρισμένα κατά φύλο και ηλικία

Το άρθρο 11 της Συνθήκης της Κωνσταντινούπολης απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να συλλέγουν τακτικά αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ιδιαιτερότητες της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης και να ανταποκριθούν επαρκώς στις ανάγκες και τα δικαιώματα των νεαρών θυμάτων και δραστών, είναι σημαντικό οι χώρες που έχουν υπογράψει και επικυρώσει αυτή τη Συνθήκη να συμμορφώνονται με τις ελάχιστες απαιτήσεις που αναφέρονται σε αυτή. Τα καταγεγραμμένα στοιχεία σχετικά με τα

θύματα και τους δράστες θα πρέπει να ομαδοποιούνται κατά φύλο, ηλικία, είδος βίας, σχέσης του δράστη με το θύμα, γεωγραφική θέση, καθώς και με άλλους παράγοντες που θεωρούνται σχετικοί, όπως η αναπηρία.

Η ενσωμάτωση στις ετήσιες έρευνες για την υγεία συγκεκριμένων ερωτήσεων σχετικά με τη σεξουαλική βία

Ο Πρότυπος Ορισμός Δεικτών (SSI) και το Πρότυπο Σύστημα για τη Συλλογή Δεδομένων (SSDC)⁵² που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος Y-SAV, θα προσφέρουν δεδομένα για αυτά τα ερωτήματα, και θα μπορέσουν να καθοδηγήσουν τη μελλοντική έρευνα και εποπτεία.

Σε ορισμένες χώρες, όπως για παράδειγμα στην Ισπανία και την Ελλάδα, η δημιουργία Εθνικών Παρατηρητηρίων για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών θεωρήθηκε πολλά υποσχόμενη πρωτοβουλία και καλή πρακτική για τη συλλογή δεδομένων σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, αυτά τα παρατηρητήρια μπορούν να προσφέρουν τις σχετικές πληροφορίες μόνο όταν υπάρχουν οι μηχανισμοί για τη συστηματική συλλογή δεδομένων σχετικά με τα θύματα και τους δράστες και όταν υπάρχουν και χρησιμοποιούνται επαρκώς τα κοινά εργαλεία καταγραφής από τους διάφορους φορείς που εμπλέκονται στην υποστήριξη των θυμάτων και δραστών.

⁵⁰ Βάση δεδομένων EIGE: Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://eige.europa.eu/>; EWL database/ observatory: European Women's Lobby. Ανακτήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://www.womenlobby.org/spip.php?rubrique221&lang=en>.

⁵¹ Αυτό το θέμα αναπτύσσεται περαιτέρω στο Krahe, B., Kuypers, L., Tomaszewska-Jedrysiak, P., & Vanwesenbeeck, I. (2013). Sexual aggression as a threat to young people's sexual well-being in Europe: A review of the evidence from 27 EU countries. Manuscript submitted for publication.

⁵² Για τον Πρότυπο Ορισμό Δεικτών (SSI) βλέπε: Ορισμός δεικτών. Y-SAV Rutgers WPF. Ανακτήθηκε 29 Οκτωβρίου 2013 από: <http://ysav.rutgerswfp.org/content/set-of-indicators>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κατανόηση και πρόληψη της σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης μεταξύ των νέων 12-25 ετών στην Ευρώπη είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για την αντιμετώπιση της ισχυρής παρουσίας του φαινομένου, αλλά και για την επένδυση στην σεξουαλική υγεία και ισότητα μέσα στις σχέσεις για τις μελλοντικές γενιές. Το πρόγραμμα Y-SAV δείχνει ότι δίνεται, δυστυχώς, περιορισμένη προσοχή στο συγκεκριμένο πρόβλημα τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και εντός των κρατών μελών της Ένωσης. Δεν υπάρχει σχεδόν καμία πολιτική και πρόγραμμα που να απευθύνεται ειδικά στους νέους και στο πλαίσιο των προσεγγίσεων που σχετίζονται με την παιδική σεξουαλική κακοποίηση και τη βία κατά των γυναικών, οι νέοι αντιμετωπίζονται είτε ως παιδιά είτε ως ενήλικες αντί ως μια ξεχωριστή ομάδα-στόχος με συγκεκριμένες δικές τους ανάγκες.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί επαρκώς η νεανική σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση, οι νέοι θα πρέπει να αναγνωρίζονται, εντός του θεσμικού πλαισίου, ως δυνητικά σεξουαλικά ενεργοί φορείς, και ως εκ τούτου, δυνητικά θύματα ή δράστες. Ωστόσο, τόσο οι νομοθετικές αλλαγές όσο και οι αλλαγές πολιτικών θα έχουν θετικά αποτελέσματα μόνο όταν συνδυαστούν με μια αλλαγή νοοτροπίας. Τα στερεότυπα των φύλων και τα ετερο-κανονιστικά σενάρια σχετικά με τη σεξουαλικότητα εν μέρει ομαλοποιούν και δικαιώνουν τη σεξουαλική βία. Για να αλλάξουν οι βαθύτερες αιτίες της σεξουαλικής βίας απαιτείται μια μακροπρόθεσμη επένδυση για ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα και σε πολλαπλούς θεσμούς και τομείς αλληλεπίδρασης, όπως είναι η επίσημη και μη τυπική εκπαίδευση, οι συζητήσεις στην οικογένεια και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μια κατάλληλη αντιμετώπιση εμπεριέχει, επίσης, την ενεργή προώθηση μιας σει-

ράς νέων προτύπων και θετικής σεξουαλικότητας. Μια τέτοια ολοκληρωμένη πολιτική θα αποτρέψει όχι μόνο τη σεξουαλική επιθετικότητα και θυματοποίηση μεταξύ των νέων ανθρώπων, αλλά θα ενισχύσει και τη συνολική σεξουαλική τους υγεία.

Για την ανάπτυξη και εφαρμογή των πολιτικών και των παρεμβάσεων, οι νέοι άνθρωποι πρέπει να αναγνωριστούν ως άτομα που μπορούν να κάνουν υπεύθυνες σεξουαλικές επιλογές, και πρέπει να συμμετέχουν στον καθορισμό των θεμάτων που τους αφορούν και επηρεάζουν τη ζωή τους. Είναι ζωτικής σημασίας η προώθηση της ενδυνάμωσης των νέων, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή τους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την υλοποίηση, την εποπτεία και αξιολόγηση των πολιτικών, των προγραμμάτων και των υπηρεσιών. Η αντιμετώπιση της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης απαιτεί ένα σύστημα υποστήριξης των νεαρών θυμάτων. Θα πρέπει να ληφθούν νομικά μέτρα ως προς τους θύτες και η πρόληψη θα πρέπει να εφαρμοστεί με τρόπο φιλικό προς τους νέους. Ωστόσο, αυτά τα προστατευτικά συστήματα δεν θα πρέπει να μετατραπούν σε προστατευτισμό, όπου δεν θα αναγνωρίζεται η σεξουαλική φύση των νέων και όπου οι «άλλοι» θα ορίζουν τις ανάγκες τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΙΣΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Βουλγαρία

- Animus Association
- Amalipe (in VelikoTarnovo)
- Centre Dinamika (in Ruse)
- Centre for Rehabilitation, Counselling and Psychotherapy, and Gender Education Research & Technologies
- Crisis Centre (in Plovdiv)
- Gender Alternatives
- Ministry of Health
- National Centre of Public Health and Analyses (PETRI project)
- Red Cross
- Counselling agencies such as Lilith Pforzheim, Timae. V.

Γερμανία

- Institution of the Special Representative for Dealing with the Problem of Sexual Abuse (Unabhängiger Beauftragter zur Aufarbeitung des sexuellen Kindesmissbrauchs)
- The Federal Centre for Health Education (BZgA)
- The Federal Working Group of Feminist Organisations against Sexual Aggression (BAG FORSA)
- The National Association of Women's Counseling and Rape Crisis Programs – Women against Violence (bff)
- The University Medical Center Hamburg-Eppendorf

Ελλάδα

- Συμβουλευτικό Κέντρο Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, Αθήνα (Έλενα Αποστολίδου)
- Καμπάνια του Συμβουλίου της Ευρώ-

πης “One of Five” στην Ελλάδα (Μιχάλης Κατρίνης).

- Διεύθυνση Δ/μιας Εκπ/σης Ηρακλείου, Γραφείο Σχολικών Δραστηριοτήτων (Αγγελική Ζαχαράτου)
- Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου/ Ξενώνας για την Κακοποιημένη Γυναίκα και το Παιδί (Μαρία Παχιαδάκη, Εμμανουέλα Σκουλά, Αγορίτσα Μαγγίπα, Μαριλένα Φλυτζανή)
- Διεπιστημονική Εταιρία Ψυχολογικής Παρέμβασης «Ομπρέλα», Αθήνα (Ορέστης Γιωτάκος)
- Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα (Γιώργος Νικολαΐδης)
- Το Χαμόγελο του Παιδιού, Αθήνα (Στέφανος Αλεβίζος)
- Εταιρία Συστημικής Θεραπείας και Παρέμβασης (Αικατερίνη Γαρεφαλάκη)
- Χριστιανική Ένωση Νεανίδων Ελλάδος/ Τοπικό Κέντρο Ηρακλείου Κρήτης (Αγορίτσα Μαγγίπα)

Ιρλανδία

- Foroige Donegal
- Foroige Dublin
- HSE Crisis Pregnancy Programme
- Irish Red Cross
- National Office for the Prevention of Domestic, Sexual and gender-based Violence (Cosc)
- The National Youth Council Ireland (NYCI)
- OneinFour
- Rape Crisis Network Ireland
- Women's Aid
- Individual experts: Declan Coogan (Lecturer in Social Work, School of Political Science and Sociology at the National University of Ireland Galway); Phil Garland (HSE Assistant National Director for Children and Family); Clare Gormley (Principal Psychologist, Health Service Executive (West) and Athrú, Galway)

Λιθουανία

- Children Development Centre (Vilnius University)

- Children House
- Children Support Centre
- Department of Youth Affairs
- Educational Development Centre (Ministry of Education)
- Family Planning and Sexual Health Association Health Education and Disease Prevention Centre (Ministry of Health)
- Lithuanian University of Educology, Faculty of Philosophy (Vilnius University)
- Ministry of Health
- Ministry of Social Security and Labour
- The Children's Rights Ombudsman
- Tolerant Youth Association
- Research Centre on Human Reproductive Health (Lithuanian University of Health Sciences)
- Representatives of the Parliament
- Secured Child Centre
- Vilnius Women's House/Crisis Centre for Women
- Women's Issues Information Centre

Ολλανδία

- BlijfGroep Amsterdam.
- Centrum Seksueel Geweld Utrecht
- FierFryslan
- Hulpmix
- Movisie
- Moviera
- Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen

Σλοβακία

- Rutgers WPF
- Children of Slovakia Foundation (Dana Rušínová, Karin Vaňatková)
- Department of Youth Work Development (Jana Miháliková)
- Iuventa/Slovak Youth Institute
- Linka-Lienka helpline (Katarína Fajerí-

oná, Dana Lovašová)

- Slovak Family Planning Association (Lenka Rovňanová)
- Student Council for Slovakia Higher Education (Katarína Stoláriková)
- The Slovak Academy of Science (Gabriel Bianchi)
- UNICEF children-helpline (Gabriela Krupčíková, Katarína Trlicová)

Ισπανία

- Acción en Red
- Federación Mujeres Jóvenes
- Federación Planificación Familiar Española (FPFE)
- Fundación Mujeres
- Sexpol
- Solidaridad
- Individual experts: Lucas Platero (Universidad Complutense Madrid and LGBT activist), Diana Sojo (gynaecologist at Centro de Salud Madrid), Isabel Sorriano Villaroel (Femtopia), Isabel Vicario-Molina (Department of Developmental and Educational Psychology, University of Salamanca), Lucia Mazarrasa Alvear (Instituto de salud Carlos III), Vita Arrufat (Public Health Unit, Castelló; Red Activas), María Dolores GerezValls (Director of Centro de Salud San Fernando), Margarita Galustian Jimenez (Lawyer), Concha Lopez Casares (Psychologist), Rafaela Martin Perez (individual expert, collaborates with different women's organisations), Juan Carlos Diezma (Doctor, Works in health promo-

Σουηδία

- tion for young people in Madrid), Raquel Millan Susinos (Social Worker)
- Stockholm University (Christian Diesen, Katrin Lainpelto, Eva Diesen, Carl Göran Svedin and Josefin Grände)

Για τη διαμόρφωση αυτού του εγγράφου έχουν χρησιμοποιηθεί οι παρουσιάσεις και τα αποτελέσματα του συνεδρίου με τίτλο "Ενεργώντας κατά της νεανικής σεξουαλικής επιθετικότητας και θυματοποίησης στην Ευρώπη" (26-28 Μάρτιος 2013, Άμστερνταμ), το οποίο συγκέντρωσε 100 ερευνητές, επαγγελματίες και φορείς χάραξης πολιτικής από όλη την Ευρώπη. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τους ομιλητές στο συνέδριο και τους 23 νέους που συμμετείχαν στο προ-συνέδριο νεολαίας. Η δήλωση της νεολαίας⁵³ αντικατοπτρίζεται στο πλαίσιο των συστάσεων του παρόντος εγγράφου.

⁵³ <http://ysav.rutgerswpf.org/content/youth-statement>

© Rutgers WPF, November 2013
All rights reserved

Τ. Θ.: 9022/ 3506 GA Ουτρέχτη/ Ολλανδία
Oudenoord 176-178/ 3513 EV Ουτρέχτη/ Ολλανδία
Τηλ.: +31-30-231 34 31 /E: office@rutgerswfp.nl

www.rutgerswfp.org

Εκτύπωση: Δετοράκης, Ηράκλειο, Κρήτη
Σχεδιασμός: Μαριλένα Ανηψητάκη
Φωτογραφία: Guus Schoonewille

Αυτή η δημοσίευση έχει παραχθεί με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περιεχόμενα αυτής αποτελούν αποκλειστική ευθύνη του Rutgers WPF και των συνεργατών του προγράμματος για τη Νεανική Σεξουαλική Επιθετικότητα και Θυματοποίηση (Y-SAV) και σε καμία περίπτωση δεν αντανακλά τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μια πρωτοβουλία του:

Rutgers WPF
Τ.Θ.: 9022
3506 GA Ουτρέχτη
Ολλανδία

<http://ysav.rutgerswpf.org>